

منابع تاریخ امر کجستانی

سایر تواریخ امری

نگارش

حسام - نقبائی

موسسه عالی طب و بهداشت امری

بیع ۱۳۳

فهرست کلی

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۴	تاریخ
۱۷	تواریخ عمومی امر
۴۳	تواریخ محلی امر
۶۷	خاطرات - سرگذشتها - سفرنامه‌ها
۷۳	بیوگرافیها
۹۱	فهرست کتب

تاریخ

تاریخ در زبان فارسی بدو معنی استعمال شده است یکی حساب روزها و ماههاست که آنرا به فرانسه Date گویند و دیگری علمی است که از وقایع گذشته انسان بحث مینماید و بآن Histoire گفته میشود .

و اما کلمه تاریخ گویند مقلوب تا^ه خیر است و بمعنی غایت میباشد و بعضی معتقدند این کلمه عربی نیست بلکه مصدر مورخ است (کشف اصطلاحات الفنون) .

بنظری هنگامیکه خلیفه ثانی عمر خواست مباد^ا تاریخی تعیین کند هر زمان را بخواست و او گفت ما ایرانیان را حساب است که ماهروز میگوئیم یعنی حساب ماهها و روزها و چون این لفظ را تعریب کردند مورخ شد و مصدر آنرا تاریخ قرار دادند (التفهیم بیرونی)

و بنا بنظری اریخ بمعنی وقت و تاریخ بمعنی توقیت است (المعرب چاپ مصر) .

تاریخ عبارت از سرگذشت و یا سلسله اعمال وقایع و حوادث قابل تذکر است که به ترتیب ازمنه تخمینی منظم شده باشد و تاریخ بطور مطلق بسلسله وقایعی که در نقطهئی از روی زمین اتفاق افتاده است و انسان در آن نقشی اس^{سی} داشته اطلاق میشود .

بعبارت دیگر تاریخ علمی است که از گذشته انسان و حوارث
ایام و تحولات جهان و تغییرات زمان حکایت میکند
تاریخ عبارت از دانش حوادث و اعمالی است که در
جریان زمان گسترش یابد (البرماله) .

(وقتیکه در باره زندگی يك فرد تحقیق کنند بیوگرافی
گویند و اگر محتوی مقاصد يك ملت باشد تاریخ ملی
گفته میشود و اگر تحقیقات شامل همه جوامع در تمام ازمنه
باشد تاریخ جهانی خواهد بود .

علم تاریخ عبارتست از شناختن احوال طوایف و بلاد
و رسوم و عادات و صنایع اشخاص آن و انساب و متوفیات
و امثال اینها و موضوع آن احوال انبیاء و اولیاء و دانشمندان
و فلاسفه و پادشاهان و شعرا و نظائر آنان که در گذشته
بوده اند و غرض از آن اطلاع بر احوال گذشته است
و فایده آن عبرت گرفتن و پند یافتن از احوال گذشتگان
و تحقق ملکه تجربه بوسیله اطلاع بر تغییرات زمان
(کشف الظنون) .

در قرون اخیر علم تاریخ اهمیت بیشتری کسب نموده
و بنسب مختلفه منقسم گردیده و هر رشته آن بطور جداگانه
مورد توجه قرار گرفته است مانند تاریخ سیاسی ، تاریخی
فلسفی ، تاریخ اقتصادی ، تاریخ مذهبی و غیره .

تاریخ بشر از زمانی شروع میشود که شهادت‌های کتبی راجع به وقایع و حوادث آن زمان بدست آمده باشد (تاریخ ایران باستان از پیر نیسا) .

زمانی بود که انسان خط و زبان نمیدانست و سعی او در رفع حوائج ضروری صرف میشد و خود را نیازمند بتدوین تاریخ نمیدید و اگر حادثه و واقعه مهمی جلب توجه او را میکرد یا در زندگی او مؤثر بود بخاطر میسپرد مانند جنگها و وقایع مهم جوئی و حدوث زلزله و قحطی وغیره و این خاطره‌ها و وقایع تاریخی بتدریج با تصورات و تخیلات بشر خیال پردازان توأم گردید و سینه بسینه باخلاف و اجداد منتقل میشد و داستانهای کهن را در میان ملتها بوجود میآورد که اخلاق و رسوم و روحیه و افکار مردم در آن تجلی میکرد و در میان ملت‌های مذهبی بصورت افسانه‌های دینی جلوه‌گری نموده و در بین اقوام خشن و جنگجویشکل داستانهای رزمی در میآید و حقایق تاریخی با این نوع قصه‌ها آمیخته میشد نظیر داستانهای خلقت عالم و آدم که در هر ملت و مذهبی بنحوی بیان شده و از یک سلسله انبیاء و پادشاهان افسانه‌ئی و وقایع عجیب و غریب و خوارق الطبیعه حکایت میکنند نمونه‌هایی از آن را در سفر تکوین تورات و یا کتب مذهبی زردشتیان ملاحظه

میکنیم .

مشکلات تاریخ : منابع و مواد اولیه و اصلیه تاریخ مانند سایر علوم بطور کامل برای مورخ و محقق وجود ندارد و باید در باره مسائل سپری شده اظهار نظر شود که در دسترس مانیست .

از جهتی بشر اولیه بعلت عدم تدوین وقایع تاریخی و نداشتن سواد و معلومات کافی و نبودن چاپ و وسائل لازم ، برای زمان ما چیزی ذخیره ننموده و اگر هم کتب نادر و ناقصی برجای مانده بعدها بر اثر حملات دشمنان گنجینه های هنر و کتابخانه ها که در هر مملکتی انگشت شمار بوده اغلب از میان رفته و اثری چندان از آن منابع باقی نمانده است .

اشکال دیگر وجود علائق ملی ، مذهبی ، سیاسی نژادی و غیره است که در گذشته ایام بیش از زمان حال مانع بیان حقایق تاریخی میگردد و مورخین تحت تاثیر این تعصبات و اغراض در قضاوت تاریخی رعایت عدالت و نصفت را ننموده و یا نتوانسته اند و یا نخواسته اند که خود را از قیودات آزاد سازند چه بسا که معایب قوم و ملت و مذهب خود را نادیده گرفته و از محسنات دشمن نیز چشم پوشی کرده اند ، هر چند که بعضی

از نویسندگان سابق مانند خواند میر (در مقدمه کتاب حبیب السیر) و ابوریحان بیرونی (در تاریخ ماللهند) خواسته اند که خود را از احساسات مختلفه مجرد سازند ولی انسان خواه و ناخواه تحت تاثیر افکار و رسوم محیط اجتماعی خود بوده و مطابق با طرز تفکر و تربیت خود مسائل تاریخی را مورد بحث و فحص قرار میدهد .

وجود امرای مستبد و پیشوایان مقتدر نیز مورخین را از ذکر حقایق باز داشته و همانطور که شعرا بمدیحه سرائی آنان و مذمت دشمنان میپرداختند مورخین نیز وقایع را به عنایینی که خوش آیند زمامداران وقت بوده است مذکور می داشته ، فی المثل مؤلف ناسخ التوایخ تحت عنوان "فتوحات فتحعلیشاه" از شکستهای مفتضحانه آن پادشاه در جنگ با روس که منجر بمعااهدات گلستان و ترکمانچای شد سخن میراند و همین مورخ و نیز مؤلف روضة الصفای ناصری بعلت ملاحظات سیاسی واقعه قتل امیر کبیر را در حمام فین نادیده گرفته و مرگ او را طبیعی و ناشی از دل درد و مریضی قلمداد نموده اند و حال آنکه خود ناظر و شاهد وقایع آنزمان بودند .

و اما حالیه با وجود آزادی نسبی و رفع بسیاری از موانع و مشکلات قدیمی نمیتوان بریشه حقایق تاریخی

کما هو حقه پی برد و پس از انتشار اسناد محرمانه بعد از ده ها سال اندکی از حقیقت جلوه میکند .

چه بسا ملاحظه میشود مورخینی که خود ناظر واقعئی تاریخی بوده اند ولی در نوشتن آن با هم وحدت نظر ندارند زیرا هر یک مطابق با حدس و درک و استنباط خود مطالب را مورد بررسی قرار میدهند .

بدیهی است مورخینی که در سنین متفاوت از منابع مختلف وقایع تاریخی را اخذ نموده و فهم و قضاوت خود را نیز در آن دخالت داده اند تاچه حد از واقعیت بدور افتاده و کتب متضادی تاءلیف نموده اند .

مورخ و محقق باید خود را از قید تعصبات رها کرده و از هر حب و بغضی برکنار باشد تا آنکه بتواند حقایق تاریخی را از لابلای اوهام و افسانه های بشری بیرون کشیده از غبار الوان مختلفه بزاید زیرا تاریخ واقعی نماینده حقیقی اخلاق و اعمال ملتهاست و بمنزله مرآتیی است جهان نما که باید از غبار اغراض پاک و مبرا باشد تا طلعت مقصود در آن بخوبی مشهود و منعکس گردد زیرا ما باید با مطالعه تاریخ و نظاره برگزیده بوظایف خود بیشتر آشنا شده و از تجارب گذشتگان جهت حل مشکلات آینده بخوبی استفاده بریم .

امر پنهانی در یکصد و سی سال قبل در این سرزمین
 ظاهر شد محیطی که در آن جهل و تعصب خیمه و
 خرگاه برافراخته قدرت استبداد ، اختناق افکار
 فساد اخلاق ، فشار روحانیون ، فقر و بدبختی ، عقب
 ماندگی در جمیع شئون اجتماعی حکمفرما بود . این
 نهضت مقدس آسمانی و ملکوتی ، روح جدیدی در این
 کالبد افسرده دمید و چون صور اسرافیل مردگان را از قبو
 جهل و غفلت بیدار نمود و قلوب شیخ و شایب را بر بسود
 و ندای خود را بگوش قریب و بعید رسانید ، ولولسه
 بر ارکان این مملکت انداخت و با حرکت سریع و جنبش عظیم
 خود دستگا هدهای روحانی و دولتی را بلرزه در آورد بطوری
 که احساس خطر نموده و برای محو و نابودی آن ، روحا
 و سیاست دست ارادت بهم داده و از هیچ نوع عملی
 در قلع و قمع این فئه قلیله خود داری ننمودند از قبیل
 مشله کردن ، شمع آجین نمودن ، شقه کردن ، پدهانه
 توپ بستن ، نعل زدن ، سرب زوب شده در گلور یختن ،
 سر بریدن ، شکم دریدن ، تیر زدن ، چشم از حدقه
 در آوردن ، دست و پا قطع کردن ، گوش و زبان و بینی
 بریدن ، بستن اجساد نیمه جان بیای چار پایان و یا
 کشاندن در کوچه و بازار و آتش زدن آنها بر سر نیمه زه

کردن سرها ، و غیره . چقدر از زنان ، مردان
 صغار و کبار طعمه شمشیر شدند و خانه آنها بر باد
 رفت و اموال تاراج شد ، نفوس مقدسه گرفتار حبس
 و زجر و تبعید شدند و این ملت مرتکب اعمالی گشتند که
 در هیچیک از صفحات تاریخ ملل نظیر و مشیل آن بنحو
 کامل و با این شدت و حدت و سبعمیت مشاهده و ملاحظه
 نشده و بفرموده حضرت ولی عزیز امرالله ارواحنا فـداه
 (افراد ملت ایران که بقساوتی محیر العقول و شقاوتی
 مبین به تنفیذ احکام و لایة امور و رؤسای شرع اقرار
 نمودند و ظلم و اعتسافی مرتکب گشتند که بشهادت قلم
 میثاق در هیچ تاریخی از قرون اولی و اعصار و سطی از
 ستمکارترین اشقیای حتی بر ابره افریقا شنیده نشد)
 و باین امور نیز اکتفا ننموده روحانیون و نویسندگان
 بر رؤس منابر و در متون کتب و صحائف بر رد و هجو
 و طرد این طایفه از هیچ نوع تهمت و افترا و بهتان
 مضایقه ننمودند خونشان را حلال ، زنان و اموالشان را
 مباح و شهادتشان را سعادت د و جهان و اقصر طریق
 و صول بجننت علیا دانستند و بهر حال فرامین امر او فتاوی
 علما و رفتار عوام کالا نعم برای محو این شجره لا شرقیه
 و لا غربیه نه تنها مثر مثر واقع نشد بلکه این نهال بیهما

بر اثر سقایه خون شهدای خود برومند و بارور گردید و
 او راق و اغصان او در همه جا منتشر شد و اثمار نیکو
 ببار آورد ، اعداء پرکین و دشمنان دیرین بخسران
 مبین مبتلا و باسفل السافلین راجع شدند و جز نفرت
 و نکبت اثری از خود باقی نگذارند (ضرب الله مثلا
 کلمة طیبة کشجرة اصلها ثابت و فرعها فی السماء ^{طیبة} _{جنتی}
 اکلها کل حین باذن ربها مثل کلمة خبیثة کشجرة خبیثة
 من فوق الارض مالها من قرار) . (۱)

طلوع مظاهر مقدسه در مظلم ترین جوامع بشری
 و انتشار آئین الهی ما بین نفوس منحطه نشانه ثنی
 از عظمت و قدرت و هیمنت امر الهی بشمار میرود . حضرت
 ولی امرالله در مورد ظهور حضرت رب اعلی در میان مردم
 شیعه ایران میفرمایند قوله العزیز . (اما مردمی
 که این شمس از لیه در بین آنان اشراق نمود نفوس سی
 بودند که در بین ملل راقیه عالم بصفه جهل و نادانی
 موصوف و بخشونت و انهماک در تعصبات معروف و در
 ارضاء مطامع و اهواء زمامداران تا سر حد بندگی
 و رقیت محکوم و مفطور ، از لحاظ ذلت و حقارت چون

سبطیان در ایام حضرت موسی در مصر و از جهت فساد
 و حمیت جاهلانه مانند یهود در عهد حضرت روح و در
 ضلالت و دوری از حقیقت بمثابه عبده او ثان در جزیره
 العرب هنگام ظهور حضرت ختمی مرتبت محسوب میشدند
 و در راه معاندین و مخالفین جمعی از علماء و رسوم
 و پیشوایان قوم قرار داشتند که بغایت متعصب و فاسد
 و ازرتبه و مقام خویش در خوف و هراس بودند این جماعت
 که زمام ناس در قبضه قدرت آنان واقع با جمیع افکار مرفعی
 و طالب حریت و آزادی مخالفت مینمودند چون
 آن مظهر امر الهی از مکمن عز سبحانی ظاهر گردید علم
 اش خلاف بر افراشتند و در تکفیر و تدمیر و اطفاء سراج موقده
 کمر همت بستند و سرانجام در قبال سطوت و عظمت
 امرش منهزم و مغلوب و خائب و خاشع مشاهده گشتند .
 با مطالعه تاریخ این امر بدیع در آن محیط خفقان
 آور و بحرانی و پیشرفت سریع آن، در میابیم که این نهضت
 روحانی چه تحول عمیق و سریعی در عقول افکار بوجود
 آورد و در اندک مدتی سراسر ایران را فرا گرفت و دشمنان
 عنود و علمای لدود و زمامداران لجوج که بر جان و مال
 و فکر و عقل مردم مسلط بودند موفقیتی بدست نیاوردند
 زیرا اثرات اخلاقی و ایمانی آن که بمراتب شدید تر از ادیان

سلف در افکار و عقول مردم بود سبب شد که در مدت
 قلیلی هزاران نفس جان خویش را در این راه فدا نمودند
 و یا متحمل سختیها ، شکنجه ها و مصائب بیشمار شدند تا
 آنکه این امر مقدس بخارج از این مرز و بوم سرایت کرد
 و مذاهب ، نژادها ، زبانها و ملت‌های مختلفه را در بر
 گرفت .

در طی این مدت نفوس مختلفی مبادرت بتدوین
 تاریخ این امر بدیع نمودند بعضی از مؤمنین اولیه
 خود شخصا ناظر وقایع عینی بوده و یا در حوادث مختلفه
 شرکت داشته اند و آنچه دیده و شنیده اند برشته تحریر
 در آورده اند این قبیل نوشتجات اولیه که از جمله منابع
 اصلیه و مستندات تاریخیه محسوب میشود اغلب مقبرون
 بحقیقت و واقعیت است . گروهی دیگر از راه غرض
 و مخالفت و تحت تأثیر عقاید مذهبی و محیط سیاسی
 مطالبی نوشته که هدفشان طرد و رد و منع این امر از
 طریق تهمت و افترا و انحراف از حقایق تاریخی بود
 است . دسته ای دیگر از نویسندگان غربی و مسیحی
 بظاہری طرف واری از حب و بغض مسموعات و مشاهدات
 خود را از روی تفنن نگاشته و یا از دریچه چشم مسیحیت
 در باره این نهضت مقدس اظهار نظر نموده اند و بریشه‌ها^ی

اصلی آن توجه نکرده اند . بدیهی است وجوه مشترکی در این منابع سه گانه تاریخی مشاهده میشود که سندیت آن قطعی است ولی مورخ بی نظر و محقق بی غرض بایست واقعیات تاریخی را از این مآخذ استخراج و علت و کیفیت آنرا بررسی و تحقیق نموده و موارد تاریک و مبهم تاریخ را روشن نماید .

از این رو این جانب لازم دید برای سهولت کسار در این رساله منابع تاریخی امر را جمع آوری و معرفی نماید تا وسیله تحقیق و راهنمای محققین باشد و لسنی از آنجائیکه تعداد این نوع کتب تاریخی که توسط افراد مختلفه در سنین عدیده و بالسنه کثیره نوشته شده فراوان و خارج از حد احصاست تنها بذکر مآخذی می پردازیم که توسط مؤسّسین و رهبران این امر و یا وسیله مؤسّسین بفارسی نوشته شده و یا باین زبان ترجمه گردیده است مسلماً کتب مورخین بعدی نیز از روی همین منابع نوشته شده و نمیتواند مطلب چندان تازهئی در بر داشته باشد .

در بعضی الواح و نصوص مبارکه و همچنین در آثار مؤلفین بهائی ببعضی از مسائل تاریخی بععلل و جهاتی اشاره شده است ولی در این رساله ، کتب و رسائلی معرفی خواهند شد که جنبه تاریخی آن بر سایر مسائل مطروحه

غلبه داشته باشد و بعبارت دیگر تاریخ موضوع اصلی کتاب را تشکیل دهد .

اکثر این کتب خطی است و تا کنون منتشر نشده و در هنگام معرفی بان اشاره خواهد شد بعضی از نسخه‌های آنها در اراض اقدس و یا در لجنه مجلله محفظه آثار محفوظ و برخی در کتا بخانه های امری و یا سایر تشکیلات و یا در دست احبا موجود است .

بطور کلی کتب تاریخی امر بچهار دسته تقسیم و هر يك در فصل مربوطه بشرح ذیل معرفی میشوند .

- ۱ - تواریخ عمومی امر .
- ۲ - تواریخ محلی امر .
- ۳ - خاطرات ، سرگذشتها ، سفرنامه ها ، یادداشتها .
- ۴ - بیوگرافی ها .

حسام نقبائی

فروردین ۱۳۵۲)

تـواریخ عمومی امـر

مقاله شخص سیاح

~~~~~

حضرت عبدالبهاء جل ثنائه بعنوان يك نفر سیاح و جهانگرد بیطرف بدون ذکر نام ، تاریخ حضرت اعلی و حضرت بهاء الله را تا عزیمت بعکا بنحو اختصار مرقوم داشته اند و در آخر کتاب مزبور لوح خطاب بسلطان ایران (ناصرالدین شاه) **منتخباتی از مبارز الواح** مبارکه حضرت بهاء الله را نیز اضافه فرموده اند . او وارد براون مستشرق معروف این کتاب را بنام سرگذشت یکنفر مسافر بانگلیسی ترجمه نموده و حواشی و یادداشتها زیادى بآن اضافه کرده که شامل ۵۰۲ صفحه گردیده است و بسال ۱۸۹۱ میلادی بطبع رسانیده است

حضرت عبدالبهاء در مقدمه مقاله سیاح میفرمایند
 قوله جل ثنائه (در خصوص شخص معروف بباب وحقیقت
 احوال این طایفه روایات مختلفه و تفصیل در السن
 و افواه ناس و صحایف تاریخ و اوراق حوادث ایران و اروپ
 مندرج است لکن از تباین و تخالف اقوال و روایات
 هیچیک چنانچه باید اعتماد را نشاید بعضی بنهایت

دم و قدح زبان گشودند و بعضی از اوراق حوادث
 اجنبیه در معرض مدح سخنی راندند و حزبی مسموعات
 خویش را نگاشتند و تعرضی بدم و مدح ننمودند
 و چون این روایات مختلفه در سایر اوراق مذکور
 و بیانش سبب تطویل ، لهذا آنچه تعلق بتاریخ این
 کیفیت دارد در اوقات سیاحت در جمیع معالک آهر ان از
 دور و نزدیک بمنتهای تدقیق از خارج و داخل و آشنا
 و بیگانه جستجو شده و متفق علیه بیفرضان بوده باختصار
 مرقوم میگردد تا تشنگان سر چشمه معارف را کسه
 طالب اطلاع بر وقایع هستند معلوماتی از این
 قضیه حاصل گردد . (

گاد پاسز بسای

کتاب قرن بدیع

بِقلم منخر^{معجز} شیم حضرت ولی امرالله بزبان انگلیسی
 است که بمناسبت پایان یکصدمین سال اظهار امرحضرت
 اعلی ارواحنا فداه جهت احبای غرب صادر گردیده و در
 امریکا بطبع رسیده است و جرج تاوزند ایادی محترم امرالله
 نیز شرحی برآن مرقوم داشته اند کتاب مزبور که تاریخ
 استدلالی محسوب میشود توسط جناب نصرالله مسعودت
 بفارسی ترجمه شده و در ۴ مجلد (عهد اعلی عهد ابهی
 عهد میثاق عهد ولایت امر تا سنه صد بدیع منتشر شده
 است بنا بر نوشته حرم مبارک روحیه خانم ، حضرت
 ولی عزیز امرالله با استفاده از یکصد جلد کتاب و ماء خذ
 تاریخی ، تاریخ مزبور را در مدت ۴ سال بپایان رسانیدند
 هیکل مبارک در مقدمه کتاب چنین میفرمایند قوله الاحلی
 (در این مقام باید متذکر بود که مقصد و مرام از تدوین
 این کتاب این نیست که تاریخ یکصد ساله دیانت بهائی
 بتفصیل بیان گردد و یا اصل و مبدأ این نهضت رحمانی
 تشریح شود و یا اوضاع و احوالی که هنگام طلوع شمس
 حقیقت موجود بوده بسرشته تحریر در آید

و یا چگونگی مذهبی که آئین الهی در بین آن طالع گردیده مورد بحث قرار گیرد و یا اثرات و انعکاسات این ظهور اعظم و تاثیراتش در عالم وجود توضیح شود زیرا نه موقع چنین اقتضا نماید و نه فرصت چنین رخصتسی دهد بلکه منظور آنستکه اصول وقایع و امهات حوادثی که با سطوع و انتشار این امر اتم افخم مقترن و مصادف بوده ذکر شود و مراحل اولیه استقرار مؤسسات اداری - امرالله هسته مرکزی و مبشر نظم بدیع الهی که خود معرفت روح و مجری قوانین و برآورنده مقصود و هدف شریعت الهی در این یوم عظیم محسوب است مورد مطالعه وقت قرار گیرد ، با وصف مراتب مذکوره در تشریح او ضاع و تحلیل حوادث و سوانحی که دست قدرت الهی و حکمت بالفه یزدانی از بد و ظهور این امر افخم فراهم نموده تا حدود امکان خود داری نخواهد شد و در تبیین مصائب و بلاهای وارده که در اغلب موارد موجب حصول فتوحات جدیده و تقویت بنیه جامعه و تشدید انتصارات سابقه بوده علی قدر مقدور کوتاهی نخواهد رفت) .

لوح قرن

کتاب قرن بدیع که قبلاً "معرفی گردید بنام لوح قرن احباء" غرب نیز معروف است . مقارن همان ایام حضرت ولی امرالله لوحی بافتخار احبای شرق صادر فرمودند که بنام (لوح قرن احبای ایران) یا نوروز ۱۰۱ بدیع مشهور است که بمناسبت یکصدمین سال ظهور امیرشرفمردور یافته و مسائل تاریخی از بند و ظهور تا مدت یک قرن بطور مختصره موجز و فهرست وار بیان شده است یکبار استنسیل و بار دیگر خطاطی و تکثیر شده است .

فاضل جلیل جناب اشراق خاوری علیه رضوان الله بر لوح مزبور قاموسی در دو جلد بنام (رحیق مختوم) مرقوم داشته اند و اصطلاحات و کلمات مفصله را توضیح داده اند و در واقع مفتاحی برای لوح مزبور محسوب میشود .

=====

=====

=====

مطالع الانوار

محمد زرنندی ملقب به نبیل و معروف به نبیل زرنندی (۹۲ = محمد = نبیل) از مؤمنین اولیه این امر است که خود ناظر بسیاری از حوادث و وقایع تاریخی در ایران بوده و پس از آنکه جمالقدم جل اسمه الاعظم بعکا تبعید و سرگون شدند وی نیز ساکن آن دیار و واسطه مکاتبات گردید او از مشاهدات و مسموعات خود و مکتوبات احبا و مکالمات زائرین استفاده نموده تاریخ مفصلی برشته تحریر در آورد و بنظر مبارک حضرت بهاء الله رسانید و بسیاری از بیانات تاریخی آن حضرت را نیز در تاریخ خود گنجانید وی پس از صعود جمالقدم تاب فراق نیاورد و خویشستن را در دریا غرق نمود .

حضرت ولی امرالله خلاصه‌ئی از اوایل کتاب مزبور را تنظیم و فصل بندی نموده بانگلیسی ترجمه فرمودند و ضمناً مقدمه‌ای در باره وضع اجتماعی و مذهبی ایران زمان قاجاریه بر آن مرقوم داشته و پاورقیهائی از سایر کتب تاریخی از مورخین و مستشرقین بر آن اضافه فرمودند و همچنین توقیعات مبارکه حضرت رب اعلی که بخط آن حضرت خطاب بحروف حیّ قز نزول یافته در آن کتاب

گراور نمودند .

کتاب مزبور که با انگلیسی (THE DAWNBREAKERS) نامیده شد توسط جناب عبد الجلیل سعد از احبای مصر بنام " مطالع الانوار " بفری ترجمه و بهترین وجهی بجزو طبع آراسته گردید و سپس جناب اشراق خاوری متن کتاب را بدو مقدمه و باورقیها و گراورها بفرانس ترجمه و تلخیص کردند که بارها تکثیر شده است .

در این کتاب طلوع شیخیه و تاریخ ۹ ساله دوره بائمه (۱۲۶۹-۱۲۶۰) تا سرگونی حضرت بهاء الله بهفداد بتفصیل نوشته شده است این دوره کوتاه از لحاظ اهمیت و بروز حوادث در تاریخ مذاهب بی نظیر است ظهور حضرت باب و مسافرت بمکه ، مراجعت بشیراز ، گرفتاری در آن شهر ، حرکت باصفهان ، سرگونی و تبعید باذرهاجان ، مهاجرت باهلما ، وقایع خونین قلعه شیخ طهرسی تبریز ، زنجان کفران بدشت ، شهادت شهدا در ایران شهادت آن حضرت در تبریز ، حادثه رمی شاه و مذبحه کبری در طهران از جمله حوادث این ایام بشمار میرود .

حضرت ولی محبوب امرالله در مورد تاریخ ۹ ساله امر ضمن اشاره بتاریخ نبیل میفرمایند . (این است که مورخ فنا ناپذیر امراللهی که حوادث مربوط بطلوع و اشراق

این ظهور اعظم را برشته تحریر آورده بهیچ از نیمه
 از تاریخ جاویدان و هر چه جان خویش را بذر کرم و قایم
 دوره اولیه این آئین رحمانی که از لحاظ مدت کوتاه و از
 نظر جانبازی و فداکاری پیروانش و صفحات تاریخ از بیان
 الهیه راجلوه و فروغ بی پایان بخشوده اختصار داده است
 این دوره نه ساله را میتوان از جهت قدرت و جلال
 مکنونه در آن و همچنین از حیث تتابع سوانح و قتل
 و ضارت و دستان و کیفیت معجزه آسائی

که مقارن شهادت موجد

و موسس آن دور مقدس رخ گشوده

در بین ادوار مختلفه مذهبی

فرید و وحید

محسوب داشت

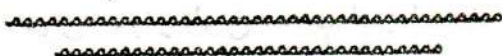

ظهور الحق

۱) در اوایل دوره ولایت امر بر طبق تصمیم محفل مقدس روحانی مرکزی طهران و تصویب هیکل انور حضرت ولسی امرالله ، متحد المالی بمحافل روحانیه شهر ستانها صادر گردید که تاریخ امری شهرستان خود را بوسیله اشخاص خبیر و بصیر و با اسناد و مدارک لازم مرقوم و پس از تدوین و تصویب ، کتب مزبور را بطهران ارسال دارند ایمن امر انجام گرفت و تواریخ امری مانند تاریخ امری خراسان کاشان ، طهران ، شیراز و غیره نوشته شد که در موقع خود از آنها یاد خواهد شد .

محقق بی نظیر جناب میرزا اسدالله فاضل مازندرانی که در زمینه تألیف تاریخ امر مطالعات و تحقیقاتی نموده بودند کتب امری تاریخی شهرستانها نیز در اختیار ایشان قرار گرفت وی با استفاده از آنها و سایر مآخذ و مدارک و مطالعات و تحقیقات شخصی از کتب امری و غیر امری و مسافرتهای ممتد و طولانی بنقاط مختلفه سرانجام موفق شد پس از سالیان دراز تاریخ مفضل این امر را از بی و پیدایش آن تا حدود سنه ۱۳۲۲ شمسی (تاریخ اتمام تاریخ) در نه مجلد بنام " ظهور الحق " برشته تحریر

در آورد که در نوع خود بی نظیر میباشد جلد سوم
 کتاب مزبور در سال ۱۳۲۰ شمسی بدون ذکر نام وءالف
 در طهران بچاپ رسید بقیه مجلدات آن در محفله
 آثار موجود است و تا این تاریخ
 که مطابق سال ۱۳۵۲ شمسی است
 جز همان جلد سوم هیچ
 کدام از مجلدات دیگر آن منتشر
 نشده است الحق کتاب مزبور
 بی مثل و نظیر و محققانه و
 ادیبانه نوشته شده است
 بسیاری از خطوط و اسناد
 اصیل و عکسهای مختلف
 در کتاب گراور
 شده است

رهبران و رهبران

جناب فاضل مازندرانی علیه بهاء الله تاریخ مختصری

ازاد بیان بزرگ تحت عنوان فوق مرقوم

نموده اند که فصل اخراں اختصاص بتاریخ

این امر صا ر ک دارد که بنحو ایجاز

واختصار و فشرده نوشته شده

است . کلیه کتاب مزبور برای

انتشار بموسسه ملی مطبوعات

ارسال شده است بعضی

از اسناد و مکتوبات

قد ما و عکسهای مختلفه

نیز ضمیمه کتاب

است

از جناب حرم لسانی در مشهد مقدس در سفری آن کس - همین مردی
توسط از مرآت - فلاح قزوینی
(۲۸)

نقطه الكاف

مؤلف آن حاجی میرزا جانی تاجر کاشانی معروف
به پریا اول من آمن به حضرت نقطه اولی در آن شهر ^{ن شد} ~~مشهد~~ است
که توسط جناب باب الباب ایمان آورد اعلی را هنگام عبور
از کاشان سه یوم در منزل خود پذیرائی نمود و وسیله
ملاقات نفوسی با هیکل اطهر گردید . نامبرده در سال
۱۲۶۸ پس از واقعه تیراندازی با بیان بنا صرالدین شاه
در طهران دستگیر و توسط صنف تجار شهید گردید
حاجی میرزا جانی با آنکه جزء علماء و نویسندگان
نبود معذالك کتاب تاریخی متضمن شرح وقایع دوران بابیه
تحت عنوان فوق برشته تحریر درآورد هر چند که اغلاط
تاریخی و استنباط شخصی در آن مشاهده میشود ولی از
آنجا ئیکه خود در جریان حوادث بوده کتاب او از تواریخ
معتبر دست اول محسوب میشود .

پس از آنکه ادوارد براون معلم دانشگاه کمبریج بعنوان
مستشرق بایران آمد و با ازلیان هم آهنگ گردید کتاب
مزبور با کمک آنان با تغییرات و تحریقاتی چند چاپ نمود
و در مقدمه آن نوشت که يك نسخه از کتاب بیشتر بدست
نیامده و آن متعلق به کنت دو گبینو نماینده سیاسی فرانسه

در طهران بود که در پاریس حراج نمودند . در همان زمان انتشار کتاب نقطه الکاف ، حضرت عبدالبهاء در یکی از الواح مبارکه به تحریف کتاب مزبور اشاره نموده و تأیید فرمودند که کتاب خطی صحیح و اصیل آن در نزد قدمای احباب موجود است .

مقدمه نقطه الکاف که در واقع ردیه ئی علیه بهائیان محسوب میشود توسط ازلیان بخصوص علامه محمد قزوینی نوشته شده و با اسم براون منتشر گردیده است هر چند که در آن مقدمه براون از ملاقات خود با حضرت بهاء الله در قصر بهجی عکا سخن بمیان آورده و از عظمت و بزرگواری آن حضرت سخن برانده ولی چون نامبرده احاطه چندانی بزبان فارسی نداشته این سبک نگارش از وی که تنها یک سال در میان ایرانیان گذرانده و گوید زبان فارسی را در ایران آموختم نمیتوان دانست بلکه سایر کتب و مقالاتی که از وی باقیمانده نوشته دیگران است . این موضوع که از قبل بر اهل بهاء روشن و مدلل گردیده و در کتاب کشف اللفظ که در مقدمه نقطه الکاف نوشته شده بدان اشاره شده است سالیان متمادی از نظر دیگران و نویسندگان ایران مکتوم و نامعلوم بود تا آنکه پس از مرگ براون (سال ۱۹۲۶ میلادی) علامه قزوینی در چند

مقاله این موضوع را متذکر گردید و دیگران نیز بان اشاره
نموده اند از جمله :

در کتاب " بیست مقاله قزوینی " نامبرده مقاله ای
در سوك براون نوشته و بر مرگ او اشك تمساح ریخته و از
فقدان این یگانه غمخوار مردم ایران و مدافع فرهنگ
و ادبیات آن اظهار تأسف نموده پس از ذکر تاء لیفات
و تصحیحاتش مینویسد ، (و همچنین کتاب نقطه الکاف
زیرا تابع و تصحیح آن باهتمام یکی از دوستان آن مرحوم
است که بملاحظاتى از او خواهش نمود که از اسم مصحح
سکوت ورزیده شود و بنام همان مرحوم تمام شود .)
و مسلم این دوست مصحح جز قزوینی شخص دیگری
نمیتواند باشد که بملاحظاتى در این مقاله از ذکر نام
خود ^{را} نهاده ولی بعد در مجله یادگار از این راز پرده
برداشته و مقاله ى تحت عنوان " ملاقات با عبدالبهاء
در پاریس) نوشته که مجله خواندنیها آن مقاله را بنقل
از یادگار در شماره ۴۵ (شماره مسلسل ۴۵۸) مورخه
۴ فروردین ۱۳۲۸ خود نوشته است در این مقاله پس
از آن حضور توسط مسیو دریفوس از بهائیان پاریس
مینویسد (مسیو دریفوس از اینکه نقطه الکاف را من چاپ
کرده ام و متن فارسی آنرا نیز تصحیح نموده و مقدمه

فارسی آنرا از مقدمه انگلیسی همین کتاب و نیز از سایر
نوشتجات مرحوم ادوارد براون بر آن افزوده ام بکلی مسبق
بوده که این شخص که الان از آن دخول میطلبد همان
ناشر نقطه الکاف بسیار منفور شماست)

و نیز قزوینی در مقاله دیگری در شماره دوم از سال
دوم مجله ایران شهر متعرض این موضوع گردیده است .
و پس از مرگ قزوینی ، استاد عباس آشتیانی در مجله
یادگار بار دیگر باین نوع اعمال شیرین کارانه علامه قزوینی
اشاره نموده است .

اخیراً "ناشر نجات الله جناب بدیع الله فرید نسخه
قدیمی و خطی اصیل نقطه الکاف را پیدا نمودند و پس
از مقابله با کتاب چاپی آن که باسم براون منتشر شده
است معلوم گردید که مندرجات آن با کمی تزیین و تفاوت -
یکسانست ولی موقعیکه بحث مربوط بازل کشانده میشود
مطالب زیادی در باره مقام و شخصیت وی بدان کتاب
اضافه شده است که در نسخه خطی مشاهده نمیشود
بخصوص که سبک انشاء و نگارش آن نیز با سایر قسمتهای
کتاب متفاوتست ، امید است که از کتاب مزبور چند نسخه
فتوکپی تهیه شود تا از خطر زوال مصون ماند .
در کتاب کشف الغطاء نقشه های مفتضحانه براون

و قزوینی فاش گردیده که چگونه کتابهای خطی امثال

تذکره دولتشاه سمرقندی را بجای تصحیح

تقلیب و تحریف نموده و باادبیات ایران خیانت

کردند و در کتب دیگران دست بردند

کتاب نقطه الکاف حاجی میرزا جانی

که با تفسیر و تصحیح و تحریف

قزوینی و دیگران باسـم

براون چاپ شده شامل ۴۷۰

صفحه است که ۷۸ صفحه

آن مقدمه میباشد چاپ

کتاب در لندن سال

۱۹۱۰ میلادی صورت

گرفته

است)

تاریخ جدید یا تاریخ مانگجی

مؤلف آن میرزا حسین همدانی است . توضیح — آنکه مانگجی صاحب طقب به " درویش فانی " پسر هوشنگ هاترکیانی از پارسیان هند بود که از طرف انجمن زردشتیان بمبئی در زمان ناصرالدین شاه بمنوان سرپرست زردشتیان ایران باین مملکت آمد تا بوضع آنان رسیدگی نماید وی با زحمات زیاد آنان را از پرداخت جزیه معاف نمود و مدرسه ئی در طهران برای تعلیم و تربیت اطفال زردشتی تشکیل داد . از منشیان وی و معلمین آن مدرسه جناب ابو الفضائل گلپایگانی و همچنین میرزا حسین همدانی دانی جناب صدرالصدر را میتوان نام برد .

مانگجی بادبیات ایران علاقمند بود و خود نیز کتبی مانند (آئین هوشنگ ، تهنیت نامه) تاء لیف ننموده و دیگران را نیز تشویق بتاء لیف کتب مینمود از جمله کتاب تاریخ کاشان (مرآة القاسان) بنا بخواهدش وی نوشته شد و نیز نامبرده از میرزا حسین همدانی تقاضا نمود که تاریخ این امر مبارک را بنویسد . مانگجی با آنکه ظاهراً باین امر اقبال نمود ولی بسیار محب و علاقمند بود و الواحی نیز در جواب وی از قلم جمالقدم جل زکره الاعظم نازل شده

و در بغداد نیز به شرف لقا مشرف شده بود .

بهر حال میرزا حسین همدانی تاریخ جدید را بسا

استفاده از نقطه الکاف و گاهی از زبان حاجی

میرزا جانی نوشت . تاریخ مرز بهر کسبه

صرفاً مربوط به دوران بابیه است گویا

توسط مانگیسی تصحیح شده از ایندرو

تاریخ مانگیسی نیز معروفست

این کتاب خطی است و تا کنون

بفارسی چاپ نشده و کسی ادوارد

بکراون آنرا بزبان

انگلیسی ترجمه نموده و در

سال ۱۸۹۳ میلادی

در ۵۳۷ صفحه

بطبع رسانیده

است

—————

تاریخ بدیع بیانی

نبیل قائی فیلسوف و فاضل جلیل القدر بهائی تاریخ مانگجی را مجدداً تصحیح و بقلم توانای خود تحریر نموده که آنرا تاریخ بدیع بیانی نامند این تاریخ نیز خطسی است و شامل ۳۶۳ صفحه که اخیراً چند نسخه از روی آن فتوکپی شده است .

این کتاب با اندک تفاوتی همان تاریخ جدید است و نبیل بعنوان مصحح بعضی مطالب را حذف و یامسائلی بآن اضافه نموده است مثلاً " نامه جناب محمد علی زنبوی (انیس) در پاسخ نامه برادرش که او را از ایمان بحضرت اعلیٰ منح نموده نقل مینماید . بدین شرح :

(مصحح تاریخ گوید دلیل بر انقطاع و استقامت آنجناب (انیس) علیه بهاء الله و ثنائی نوشته می است که بخط مبارک ایشان نزد برادرشان اخوند ملا عبد الله که حال در تبریز موجودند بود که آن مکتوب را دو یوم یا سه یوم قبل از شهادت خود در محبس در جواب نوشته برادر ایشان بایمان در مقام نصیحت و بازگشت از ارادت و گرفتاری نوشته بود نوشته اند و معذرت خواسته اند و چون جناب شهید کوچکتر بظاهر بوده اند برسم ادب مرقوم داشته اند

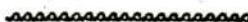
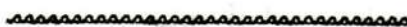
سواد آن مکتوب جواب این است .

هو العطوف ، قبله گاهها احوال بحمد الله عیب
 ندارد لکل سر لیسر اینکه نوشته بودید که این کس
 عاقبت ندارد پس چه کار عاقبت دارد باری مآکه از اینکار
 ناراضی نیستیم بلکه شکر این نعمت را نمیتوانیم بجا آوریم
 منتهای امر کشته شدن است در راه خدا این زهی سعادت
 است قضای الهی بر بندگان خود جاری فرموده تدبیر
 تقدیر را بر نمیگرداند ما شاء الله لا حول ولا قوة الا بالله
 قبله گاهها ، آخر دنیا مرگ است کل نفس ذائقة الموت اجل
 محتوم که خداوند عز وجل مقدر فرموده اگر مرا درك کرده
 پس خداوند خلیفه من است ، سر عیان من ، و توئسی
 وصی من ، هر طور که موافق رضای الهی است رفتار
 فرمائید و هر چه بی ادبی و خلاف کوچکی نسبت
 بایشان صادر شده عفو فرمائید و طلب حلیت از همه
 اهل خانه از برای من نمائید و مرا بخدا بسپارید

پس از شرح شهادت حضرت اعلی مسائل استدلالی
 مفصلی در کتاب مشاهده میشود و احوال او اواخر
 شریعت اسلام و مشابه آنرا در سایر ادیان در زمان ظهور
 موعود بیان مینماید و در آخر مشهودات خود را بسان

اضافه مینماید .

موضوع دیگر که در متن کتاب مشاهده میشود و در سایر کتب تاریخی دیده نشده مباحثه یکی از دانشمندان بهائیان با علماء اسلام است در مورد شهادت حضرت رب اعلیٰ ، توضیح آنکه یکی از طلای امر برو حانیسون اسلام پیغام میدهد و اعلام مینماید که بر خلاف موازین اسلام حضرت اعلیٰ را شهید نموده اید و آنانرا به محاجبه و مذاکره در این مورد دعوت میکند تا کسر این مباحث در این کتاب آمده و چون این موضوع سر و صدائی ایجاد مینماید ناصر الدینشاه بتوقیف وی و جمعی از اجبای سرشناس مبادرت مینماید

خاسته است از کتابی در آنکه شرحی بر آن آمده است
عربی در آن

(۳۸)

تاریخ سمندر

مرحوم شیخ کاظم سمندر اهل قزوین عارف عالم و تاجر بود و بعد بابی و سپس بهائی شد او ناظر بسیاری از وقایع اولیه امر بوده و در انتقال بابیه بهائیت در قزوین که مرکز مهم با بیان بود نقش مؤثری ایفا نمود تاریخ وی شامل دو قسمت است :

قسمت اول آن مربوط بوقایع و انقلابات قزوین و شهدای آن شهر و قسمت دوم مربوط بدوره انتقال بابیت بهائیت است .

فتی القزونی از ازلیان مسافرتی بقبرس نموده و با ازل بیعت و محاوره میبرد از جوابهای ازل ناراضی و ماء یوس شده از آنجا بعکا میرود و بشرف لقا فائز شده مؤمن میگردد سئوال و جواب و مکالماتی که وی با ازل نمود بسمندر مینویسد که او در کتاب خود نقل نموده است .

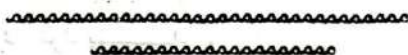
و نیز نبیل بن نبیل برادر سمندر که از سنه ۱۳۰۰ تا سنه ۱۳۰۷ هجری قمری در استامبول بعنوان تاجر میزیسته ولی در اصل واسطه ارتباط بهائیان و مراقب اعمال و حرکات دشمنان مانند ازلیان و پیروان سید جمال الدین

افغانی بوده است شرح حال وی نیز بقلم برادرزاده اش -
عبدالحسین سمندرزاده فرزند جناب سمندر در این تاریخ
ذکر شده که شامل ۷ صفحه است .

و همچنین در این تاریخ شرح گرفتاری جمعی از اعیان
طهران مانند ایادی ام‌الله جناب ملا علی اکبر شهسوارزاده
و جناب ابو الفضائل و سید محمد رضای یزدی توسط
کامران میرزا و مباحثه آنان در محبس شاهزاده آمده است
و نیز سمندر بخواهش دکتر مودی در آخر کتاب خود
شرح حال قره‌العین طاهره را نوشته است .

تاریخ حاجی نصیر قزوینی از بقیه السیف ^{قلعه} که
تنها ۱۹ صفحه از آن بدست آمده و نیز تاریخ ملا جعفر
قزوینی ضمیمه تاریخ سمندر است (

از تاریخ خطی سمندر و منضمات آن چند
نسخه فتوکپی تهیه و اخیراً " برای تکثیر بموسسه
مطبوعات ارسال شده است .

مجموعه کتابخانه ( )
مجموعه کتابخانه ( )

سایر تواریخ عمومی امر

تاریخ مختصر امر - تاء لیف مسیو دریفوس از احبای فرا^{نسه}
 که بفارسی ترجمه و تکثیر شده است .
 تاریخ مختصر امر - تاء لیف جناب احمد اشراقی منتشر
 گردیده است .

نوزده نطق - در اواخر حیات جسمانی حضرت
 عبدالبهاء ارواحنا فداه کلاسی در حیفا تشکیل و ۱۹ نفر
 تاریخ امر مبارک را در ۱۹ روز صورت نطق بیان داشتند
 و سپس مجموعه آنها توسط احمد سهراب تدوین و منتشر
 گردید .

کواکب الدریه فی مآثر البهائیه . اثر عبدالحسین
 آواره تفتی وی تاریخ عمومی امر را در دو جلد تاء لیف
 نمود که در مصر طبع شد و شامل مسائل مختلفه تاریخی
 تا زمان ولایت امر میباشد . وی بعد ها مطرود و لقب
 خود را بآیتی تبدیل نموده و بانتشار اراجیف و ردیه‌های
 سخیف علیه امر مبادرت نمود سر انجام ماء یوس و نومید
 و محو و نا بود گردید .

تاریخ معین السلطنه تبریزی (خطی) نسخه آن موجود
 است .

تاریخ ابواب الہدی - از ملا محمد ثقی ہشتبرودی
(خطی)

تاریخ ظہور حضرت باب و حضرت بہاء اللہ بقلم جناب
ابو الفضائل گلیاگانی شامل ۱۲۶ صفحہ ربعی است خطی .
یادداشتہای درسی از مرحوم فاضل مازندارنی شامل
۹۹ صفحہ نیم ورقی (خطی) .

وقایع بغداد اسلامبول ، آدرنہ ، عکا از زمان حضرت بہاء اللہ
تا اوایل دورہ ولایت امر - تقریرات مرحوم آقا حسین آشچی در
۱۴۹ صفحہ ربعی (خطی)
استنطاقیہ جمال مبارک - زمانیکہ جمعی از ازیان توسط
چند نفر از احباب در عکا کشتہ شدند شہربانی عکا حضرت
بہاء اللہ و بعضی از اغضان را برای محاکمہ احضار
نمود شرح این ماجرا را خادم اللہ (کاتب وحی) در ۸
صفحہ ربعی تنظیم نمودہ است (خطی)

حضرت بہاء اللہ - بقلم جناب محمد علی فیضی شرح
حیات آن حضرت میباشد کہ منتشر شدہ است .
حیات حضرت عبدالبہاء - از جناب محمد علی فیضی
حیات مبارک و وقایع مهم امری آن زمان در آن نوشتہ
شد و بمناسبت پنجاہمین سال صعود آن حضرت تکثیر
گردیدہ است .

آہنگ بدیع شمارہ مخصوص بمناسبت پنجاہمین سال صعود

حضرت عبدالبهاء که در تاریخ آذر ۱۳۵۰ منتشر شده است .

یادداشت‌هایی در باره حضرت عبدالبهاء - کتابی است از جناب هو شنگ محمودی که علاوه بر ذکر مقام حیات و بیانات مبارک شامل وقایع تاریخی است این کتاب در دست انتشار است و احتمالاً در دو جلد منتشر خواهد شد .

آهنگ بدیع - شماره مخصوص بمناسبت صعود حضرت ولی عزیز امرالله که در تاریخ دیماه ۱۳۳۹ انتشار یافته است .

تقویم تاریخ - از جناب اشراق خاوری که در آن تاریخ وقایع مهم امری را ضمن تطبیق با سنوات شمسی قمری و میلادی مرقوم فرموده اند . این کتاب منتشر شده است .

عصر رسولی و عصر تکوین - جزوه ای است خطی مشابه کتاب فوق که جناب عرفان واعظی بعنوان رساله ختم کلاسهای درس اخلاق مرقوم داشته اند . (خطی)

=====

=====

.....

حاج میرزا محمد باقر در صدد آنست که در تاریخ و وقایع امری و در آن ایالت
از طرف حکومت بنامند در مورخین تاریخ و در می ندانند
(۴۳)

تواریخ محلی

امر

~~~~~

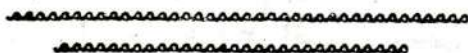
تواریخ امری یزد و حومه

یزد از مراکز مهم امری بوده و وقایع بیشماری در آن رخ داده و فداکاریها و جانبازی های زیادی بخود دیده است و کراراً احبای آن سامان دچار مشکلات فراوان و قتل و غارت همشهریان واقع شده اند . شهادتهای دسته جمعی چپاول اموال و اثاثیه ، آتش زدن و خراب کردن منازل ، بی سر و سامانی و متواری شدن نفوس از جمله حوادث رقت بار و تاریخ جانگداز این نقطه بشمار میرود .

اما مهمترین و خونین ترین واقعه این شهرستان در ربیع الاول سال ۱۳۲۱ هجری قمری اتفاق افتاد . سیک سال قبل از آن جناب ابن ابهر ایادی محترم امرالله از جانب حضرت عبدالبهاء جل سلطانہ جهت تشویق و ترغیب یاران بخدمت امرالله و ثبوت و رسوخ بر میثاق الله به ید عزیمت نمود و در آن موقع جلال الدوله پسر ظل السلطان و نوه ناصرالدین شاه حکومت آن بلد را داشت وی ابن ابهر را مورد تکریم قرار داد و کالسکه سواری و کالسکه چپی

خود را در اختیار او گذارد تا برفسنجان و کرمان برود .
 يك سال بعد ضوضای یزد بر پا شد ظاهراً " محرك
 امام جمعه یزد بود که از اصفهان به یزد آمد از ششور
 و حال و ایمان احیاء و تشکیل مشرق الانکار با خبر شد
 و برای کسب و جاهت و احراز قدرت بیشتر بتحریر عوام
 علیه بها ثیان پرداخت و آنانرا تحریر و تشویق بقتل
 و کشتار آنان و چپاول اموالشان نمود با آنکه ظاهراً -
 جلال الدوله برای جلوگیری از خونریزی و نظم شهر
 سوارانسی بنقاط پر آشوب فرستاد و بعضی علماء یبیزد
 مردم را نصیحت و از این اعمال بر حذر داشتند و لسی
 باطناً کاری از پیش نبردند بطوری که جلال الدوله بجنا
 میرزا محمود افغان که با هم رابطه دوستانه داشتند و
 اغلب بیباغ در مهدی آباد میرفت پیغام داد که تحت
 حمایت سواران وی شبانه از یزد خارج شود .
 سر انجام او باش و رجاله ها بمنازل احبا هجوم
 برده با اسلحه سرد و گرم آنان را بشدیدترین وجه
 شهید نموده اجسادشان را پس از کشاندن در کوچیه
 و محل و اهانت نمودن و آتش زدن در گوشه فی میاندا
 و سپس بفارت مشغول میشدند ، این آتش فتنه باطراف
 و حومه یزد مانند منشا ، اردکان ، تفت و غیره سرایت

کرده و در ظرف چند روز ٨٦ نفر جمعا " شهید
 و اموال کثیر بیغما رفت تا آنکه قوای دولتی و
 کمکی به یزد وارد و جمعی را سیاست نموده
 آرامش برقرار نمودند و بتدریج
 جمعی از احبا که متواری و بنقاط امن دهات
 و شهرهای دور و نزدیک رفته بودند و بیجا
 در چاه های قنات چندین روز مخفی
 بودند مراجعت کردند در حائیکه
 از هستی ساقط ، خانه هاشان
 ویران و اموالشان تاراج و بستگانشان
 شهید شده بودند

اسامی شهدای این دوره بشرح زیر میباشند

شماره	نام	شماره	نام
۱	والده اخوان الصفا	۲۰	حاجی میرزا حلیی ساز
۲	هشیره	۲۱	استاد رضا ساهون کار
۳	طفلی شیرخوار	۲۲	آقا محمد هاشم وکیل الرعا یا
۴	طفل شیرخوار دیگر	۲۳	غلامرضا معلمیناتک
۵	عیال سید میرزا ابول	۲۴	آقا حسین ولد باقر دریناتک
۶	خد بچه خانم زوجه آقا	۲۵	ملا حسین ولد ملا صد الغفور
	علی تقی	۲۶	حاجی ملک حسین
۷	فاطمه بیگم (درهنزا	۲۷	آقا محمد باقر
	آتش زدند)	۲۸	آقا محمد هاشم بن حاج ملک حسین
۸	میرزا احمد آرام درهنزا	۲۹	استاد نبی
۹	آقا سید محمد گازدر	۳۰	آقا محمد حسن ولد حاجی حسینعلی
۱۰	آقا سید حسن	۳۱	آقا شیخ باقر صد رالسلطان در اردکان
۱۱	آقا سید علی	۳۲	آقا شیخ حسین معتمد الشرع در اردکان
۱۲	میرزا محمد ابراهیم حکیم خرمشاهیسی	۳۳	آقا شیخ رضا نظام الشریعه در اردکان
۱۳	عبد الرحیم مشکوی یاف	۳۴	آقا سید اسد الله ضیا الشریعه اردکان
۱۴	آقا محمد رضا چرخ کار	۳۵	آقا محمد ابراهیم آقا باها
۱۵	آقا علی اکبر زرگر	۳۶	آقا میرزا محمد حسین اشگذری
۱۶	شاطر حسن خباز	۳۷	آقا عبد الصمد درتفت
۱۷	استاد علی اکبرینا	۳۸	آقا غلامرضا ولد حاجی علوی تفتی
۱۸	آقا میرزا عبد الله شیرازی		
۱۹	آقای عبد الرحیم تیماج		
	سا		

ردیف	نام	ردیف	نام
٦٠	آقا محمد علی ولد حاجی نصر الله	٣٩	قاسید جواد ولد سید تفتی
٦١	سید باقر ولد سید احمد	٤٠	آقا سید علی ولد سید تفتی
٦٢	سید حسین ولد سید احمد	٤١	آقا ملا محمد حسن
٦٣	علی محمد ولد حاجی حسین تترک	٤٢	آقا ملا محمد حسین
٦٤	سید میرزا ولد سید ابول	٤٣	آقا محمد کمال
٦٥	غلامعلی ولد میرزا حسین نجار	٤٤	آقا سید مرتضی
٦٦	شاطر حسن ولد میرزا ابراهیم	٤٥	آقا شهباز
٦٧	آقا علی ولد غلامحسین	٤٦	آقا شیخ حسین ولد غلام علی
٦٨	آقا مشهدی حسن شاطر	٤٧	آقا محمد ولد عبد الله
٦٩	آقا محمد اخوی اخوان صفا	٤٨	حاجی محمد حسین باقر
٧٠	حاجی میرزا عبدالحسین همشیره زاد اخوان صفا	٤٩	حاجی احمد کفاش
٧١	آقا محمد عالم منشاد	٥٠	آقا علی اکبر قصاب
٧٢	غلامحسین دلدار منشاد	٥١	حاجی سید جواد محمد آبادی
٧٣	آقا ملا باادر منشاد (اور آتش زدند)	٥٢	آقا ملا علی اکبر اخوی
٧٤	حاجی احمد مقنی در عز آباد	٥٣	آقا حسینعلی ولد ملا بابا
٧٥	آقا جواد ولد محمد رضا	٥٤	آقا محمد ولد ملا بابا
٧٦	چرخ کار غلامرضا ولد حسن حاجی رجب	٥٥	آقا محمد اسماعیل ولد میرزا ابراهیم
		٥٦	استاد حسین کفاش
		٥٧	آقا حسین ولد محمد علی کاظ
		٥٨	آقا علی اکبر حاجی رجب
		٥٩	آقا رمضان ولد جواد حاجی رضا

شماره	نام	شماره	نام
٧٦	شیخ راد الله محمد ولد محمد ابراهیم	٨١	شاطر حسین خباز (بد هانه توپ بستند)
٧٧	آقا محمد اخوی زاد عبد الله	٨٢	علیرضا (سرش را بریدند)
٧٨	استاد مهدی بنی	٨٣	علی اکبر ولد میرزا ابراهیم
٧٩	(سرش را بریدند) عبد الرسول پسر استاد	٨٤	میرزا محمد بدی (بامته سرش را سوراخ کردند)
٨٠	آقا محمد هاشم دلال	٨٥	حاجی محمد اسمعیل
		٨٦	میرزا اسد الله

مهمترین کتب تاریخی که وقایع تاریخی یزد بخصوص این واقعه جانگداز و سایر شهدای قبل و بعد از آن را نوشته اند بشرح ذیل میباشد .

تاریخ بیضا - مؤلف آن ابو القاسم قمی یزدی معروف بجناب بیضاست وی در ضوضای سال ١٣٢١ قمری در یزد ساکن و چون یکی از بستگانش از علمای متنفذ اسلام در آن شهر بود با وجود شهرت باین امر کسی جرات جسارت با او را نداشت و خود مستقیماً شاهدات شهدا بوده و پس از ختم غائله نیز ضمن ملاقات با بستگان شهدا و مصاحبه و مذاکره با قاتلین و رجالها چگونگی کیفیت هجوم مردم و شهدات نفوس و غارت اموال

و آتش زدن منازل و سایر اعمال و فجایع آنها را استفسار نموده تاریخ دقیق و صحیح دست اول تهیه نمود و نیز بعضی از نامه های احبا را راجع بواقعه مزبور نوشته است از جمله نامه‌ئی است از جناب حاج محمد طاهر المیسری و نامه‌ئی از علویه خانم عیال ملا علیجان شهید که از ناحیه خراسان برای ملاقات و تشویق دوستان عازم یزد میسرورد در بین راه خبر شهادت احبا بقافله آنها رسیده وی را - مورد اهانت و اذیت قرار میدهند و پس از ورود بشهر یزد او را بحاکم جلال الدوله تسلیم مینمایند ولی حاکم مشارالیه را در باغی خارج از شهر سکونت میدهد تا پس از چند روز از آنجا عازم طهران میشود . شرح این ماجرا را علویه خانم مفصلاً بحضور مبارک حضرت عبدالبهاء معروض میدارد و جناب بیضا عین آنرا در تاریخ خود آورده است .

این تاریخ که صرفاً مربوط بشهادای واقعه سال ۱۳۲۱ مییاشد گویا بنظر مبارک حضرت عبدالبهاء رسیده و در یکی از الواح میفرمایند (تاریخ شهداء یزد که جناب بیضا تالیف نمودند اگر چاپ شود بسیار خوبست) مرحوم بیضا شاعر نیز بوده و در کتابش اشعاری در موشیه شهداء سروده است .

يك نسخه خطی از كتاب مزبور توأم با تلگرافات جلال الدوله
 بتهران و پاسخ آنها راجع بواقعه مذكوره شامل ۳۹۷ صفحه
 ربعی در كتابخانه حكیم الهی قزوین موجود است و يك
 نسخه دیگر آن كه صفحاتی از آن افتاده در محفظه آثار
 موجود و از آن چند نسخه اخیراً فتوکی شده است ()
 تاریخ شهدای یزد - نویسنده آن حاج محمد
 طاهر المیری است مؤلف محترم در سال ۱۳۲۱ از یزد
 متواری گردید و این قسمت از تاریخ وی اقتباس از تاریخ
 بیضاست . كتاب مزبور چاپ و منتشر شده است ()
 تاریخ شهدای یزد - جناب المیری علیه
 بهاء الله الابهی راجع بشهدای یزد تاریخ مفصل دیگری
 كه شامل هزار صفحه نیم ورقی است نوشته اند كه تا كنون
 چاپ نشده است .
 تاریخ شهدای سبعة یزد - مؤلف آن جناب
 میرزا محمد علیخان بهائی است كه شرح حال هفت
 تن از شهدای یزد كه بدست اعداء شهید و در چاهی
 انداختند مرقوم داشته اند این كتاب خطی شامل ۱۲
 صفحه ربعی است .
 تاریخ شهادت چند نفر از احبای یزد - كتاب
 مزبور نیز بقلم جناب المیری است شامل ۲۶ صفحه ربعی

و تا بحال چاپ نشده است .

تاریخ شهدای منشاد - مؤلف محترم جناب محمد طبیب منشادی است که خود در واقعه سال ۱۳۲۱ در آن شهرستان ساکن و ناظر شهادت احباب بود و شرح حال شهدای آن نقطه و حومه را در آن سال نوشته اند . این کتاب منتشر شده است .

تاریخ امری اردکان - خطی بقلم جناب نواب زاده اردکانی شامل ۶۱۹ صفحه ربعی است .

تاریخ امری حسین آباد و علی آباد یزد - خطی بقلم مرحوم قابل آباده ئی مشتمل بر ۱۱۰ صفحه ربعی میباشد .

تاریخ امری عز آباد ، شرف آباد و مهدی آباد یزد - از جناب قابل آباده ئی شامل ۴۵ صفحه ربعی است خطی .

تاریخ شهدای یزد - تألیف جناب محمد علی ملک خسروی است . مؤلف محترم که تاریخ شهدای ایران را در مجلدات مختلف مرقوم داشته اند تاریخ نسبتاً کاملی از شهدای یزد از ابتدای امر تا زمان معاصر را با استفاده از کتب فوق و سایر کتب تاریخی در حدود ۹۰ صفحه مرقوم داشته اند که شرح حال ۲۷ تن از شهدای یزد و نواحی و اطراف در آن ذکر شده است (خطی) .

تواریخ وقایع امری مازندران

مازندران از جمله نقاطی است که در این دور مبارک شاهد وقایع خونین و تحولات و حوادث ناگوار بوده و نفوس مقدسه‌ئی از آنجا برخاسته‌اند بخصوص "نور" مسقط الرءاءس عائله مبارکه حضرت بهاء الله جل زکرة الاعلى و موطنی اقدام حضرتش بوده و در نقاط مختلفه این استان نفوس زیادی بدرجه شهادت نائل شده‌اند .

از جمله حوادث مهم تاریخی ، واقعه قلعه شیخ طبرسی و شهادت صد هفتاد تن از بابیان در صدر امر در زمان حضرت اعلى روح الوجود له الفدا میباشد که صفحات تاریخ را رنگین نموده‌اند توضیح آنکه جمعی از بابیان براهنمائی جناب باب الباب در ضمن حرکت از خراسان و عبور از مازندران در بار فروش (بابل فعلی) گرفتار اعدا و دشمنان امرالله شدند و علماء مردم را علیه آنان تحریک نمودند با آنکه قرار بود تحت نظر سواران حکومتی از این منطقه خارج شوند ولی برای توطئه نمودن و قتل و کشتار آنان نقشه کشیدند سرانجام بابیان برای دفاع از خود به بقعه شیخ طبرسی از دانشمندان صدر اسلام "پناه برده برای حفاظت خود قلعه‌ئی با برج و بارو ساخته و مدت چندین ماه در برابر

قوای مهاجم مقاومت نمودند سرانجام فرمانده قوای دولتی
 با حلف یمین و تمهید قرآن شریف آزادی آنان را تاءمین
 و تضمین نمود و بآنها اجازه داد که از قلعه خارج شوند
 ولی پس از آنکه آنها را بچادر دعوت نمودند در سر سفره غذا
 ناگهان سربازان مانند گرگان گرسنه بآنها حمله نموده
 بدریدن و شهید کردن آنها بانواع مختلف پرداختند
 و جمعی را بداهات و اطراف مازندران بردند تا جهت
 تیهن و تبرک خونشان را در آن نقاط بریزند و شهید
 نمایند و حضرت قدوس را در بابل مشله نموده جسد
 شریفش را آتش زدند و چند تن موفق شدند از این مخمصه
 خود را نجات دهند که بنام اصحاب بقية السيف معروفند
 چند تن از اصحاب بقية السيف شرح ماجرای خونین قلعه
 را برشته تحریر در آورده اند و چون خود ناظر جریان
 بوده اند نوشتجات آنها از هر لحاظ قابل دقت و حائز
 اهمیت است .

کتبی که مخصوص واقعه قلعه نوشته شده بشرح ذیل است:
 تاریخ میرزا لطفعلی شیرازی (بقية السيف قلعه) شامل
 ۱۳۷ صفحه ربعی است (خطی) .
 تاریخ میرزا ابوطالب شهمیرزادی (بقية السيف قلعه)
 شامل ۸۴ صفحه ربعی است (خطی) .

تاریخ و خاطرات سید محمد رضا شهنمیزادی (بقیة السیف افتخاری قلعه) - توضیح آنکه نامبرده برادر میر ابوطالب میباشد و در قلعه حاضر نبود ولی بعلمت صدماتی که متحمل گردید حضرت عبدالبهاء لقب افتخاری بقیه السیف باو عطا فرمودند .

تاریخ حاج نصیر قزوینی (بقیه السیف) - اغلب نوشتجات وی از میان رفته تنها ۱۹ صفحه از آن باقی مانده که ضمیمه تاریخ سمندر است . مؤلف محترم بسال ۱۳۰۰ قمری در محبس رشت صعود نمود .

تاریخ میمیه - از سید حسین مهجور زواره‌ئی چون مازندران در الواح مبارکه بارض میم معروف شده است مؤلف محترم تاریخ خود را میمیه نام گذارده است این کتاب نیز از وقایع قلعه بحث مینماید و شامل ۱۱۱ - صفحه ربعی است (خطی) .

تاریخ شهدای قلعه شیخ طبرسی - در دو جلد تألیف جناب محمد علی ملک خسروی است که با استفاده از کتب خطی فوق و سایر تواریخ عمومی امر و غیره شرح مفصل و جامع واقعه قلعه و اسامی ۳۴۳ نفر از شهداء و بقیه السیف ها (تا آنجا که بدست آورده) مرقوم داشته اند تاریخ مزبور در دست انتشار است .

ضمناً" باید متذکر گردید که نام کلیه شهدای قلعه بدست
نیا مده است .

غیر از کتب فوق که صرفاً "مربوط بواقعه قلعه است
کتب دیگری نیز در باره تاریخ نقاط مختلفه مازندارن و پیشتر
امر در آن سامان توسط اشخاص مختلف نوشته شده است
بشرح ذیل :

تاریخ امری سنگسر - مصوبه محفل روحانی
سنگسر در ۳۵ صفحه ربعی (خطی) .

تاریخ امری بهنمیر . بقلم جناب مهربانخانسی
و تصویب محفل روحانی بهنمیر (خطی)

تاریخ امری نور - بقلم مرحوم میرزا فضل الله نظام
الممالک تاگری (پسر عموی حضرت عبدالبهاء کمال
۶۹ صفحه ربعی است) (خطی)

تله
اقلیم نور - تألیف جناب ملک خسروی متضمن نسب نامه
مبارکه حضرت بهاء الله میباشد چاپ دوم آن در شرف
انتشار است .

تاریخ شهدای مازندران ، گیلان ، قزوین - تألیف جناب
ملک خسروی از سلسله مجلدات تاریخ شهدای ایران میباشد
که شرح حال شهدای نقاط مزبور را (بغیر از شهدای قلعه)
از ابتدای امر تا زمان معاصر مرقوم داشته اند تاریخ مزبور نیز در
دست انتشار است .

تـواریخ امری نی ریز

نی ریز بلاخیز ، نی ریز گهر ریز ، مرکز جانبازان
و مشهد شهدای غیور و فداکار است که در برابر دشمنان
لدود و علماء و زمامداران مغرور و مردم شقی و مردود ^{نه} مردان
ایستادگی نمودند و از آن نقطه تا طهران را بخون نازنین
خود و عزیزان خویش گلگون نمودند و افتخار ابدی از خود
باقی گذاردند .

شش سال از ظهور حضرت رب اعلی روح المقربین
له الفداء نگذشته بود که " وحید عصر و فرید زمان " با
جمعی کثیر از انصار و اعوان خود در آن دیار گرفتار
گرگان خونخوار گردید و برای دفاع و حفظ و حراست
در قلعه نی محصور شدند . فرمانده قوای مهاجم با مکر
و حيله مانند واقعہ قلعه شیخ طبرسی برای مدافعیین
امان نامه فرستاد ولی چندی بعد پس از خرو جشان از
قلعه بقلع و قمع آنان پرداخت و مدتها این سختگیری و بانی
کشی و توقیف اشخاص و گرفتن املاک و غارت اموال از بستگان
شهداء و بقیة السیفها ادامه داشت و زندگی راحت را از
مردم سلب نموده بودند بطوریکه ه تن از بابیان از جان

گذشته پس از خداحافظی با فامیل خویش از منزل خارج شده و شبانه زین العابدین خان ، حاکم غدار و خوانخوار شهر را در حمام بقتل رساندند و خود نیز در همان ماجرا جان خود را از دست دادند بقیه بابیان که خود را در محضر انتقام دیدند بکوهی مجاور شهر پناه برده مدتی دلیرانه دفاع نمودند در این واقعه ثانی که بجنگ جبل معروفست پس از تمام شدن اسلحه و آذوقه تسلیم شدند در اینجا صغیر و کبیر و زن و مرد^{را} اسیر نموده با سرهای بریده شهدا که بر سر نیزه نموده بودند بسوی نی ریز و سپس شیـراز و طهرآن روانه نمودند در هر شهر و دیار با ورود آنان مردم کارشان را تعطیل و برای استقبال از سربازان و مشاهده فتح و فیروزی آنان و تحقیر و اهانت و اذیت باسرا به جشن و سرور پرداخته و واقعه کوفه و شام هنگام ورود اسرای صحرای کر بلا را باشد مراتب تجدید نمودند و چون اسرا مورد ایداء و اذیت واقع و از آذوقه و استراحت محروم و مضع بودند و اغلب با پای پیاده در سرما و گرما طی طریق مینمودند جمعی تلف شده و بلافاصله سر آنها را بر ۵۰۰ نیزه میکردند پس از آنکه این قافله برای عزیمت بطهران بآباد رسیده از مرکز دستور آمد که سرها را در همان شهر دفن نموده اسرا را بطهران بیاورند در

طهران اکثر آنها شهید و جمعی از بقایای زنان و اطفال آزاد شدند .

بدیهی است که این دو واقعه خونین که در فاصله کمی رخ داد قسمت اعظمی از صفحات تاریخ امر را اشغال نموده و شایسته است که در این زمینه تحقیقات دقیقتری بعمل آید و نام جاویدان شهدا ذکر گردد ولی بدین شک تعیین تعداد کلیه شهدا و یا ذکر نام آنها مقدر و ر نبوده و نیست چه بسیار خاندانها که از میان رفته و ابداً اسمی از آنها بدست نیامد فی المثل نام دو بیست تن از رؤس شهدا که در آباده مدفونند کاملاً روشن و معین نشده است ولی بهر حال نویسندگان و محققین در مورد این واقعه خونین کتبی نوشته اند که بشرح ذیل میباشد :

تاریخ شهدای نیریز - تألیف میرزا محمد شفیع نیریزی از افراد بقیة السیف که تاریخ مزبور را در زمان حضرت بهاء الله نوشته و بارض اقدس فرستاده است نبیل زندی در تاریخ خود بآن اشاره نموده و خوانندگان را بمطالعه آن دعوت کرده است تاریخ مزبور خطی و فعلاً در ارض مقصود موجود است .

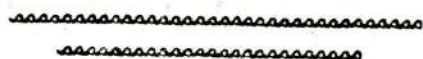
تاریخ شهدای نیریز - بقلم آشیح محمد حسین ولد آقا

ملا محمد شفیع نیری ریزی است این کتاب نیز خطی و شامل
۲۵۵ صفحه ربعمی است .

لمعات الانوار یا تاریخ وقایع نیری (دو جلد) - تالیف
میرزا شفیع روحانی نیری همشیره زاده شیخ محمد
حسین ، نامبرده اخیراً از طرف بیت العدل اعظم الهی
مأمور تدوین تاریخ شهدای نیری ریز شده و تا کنون دو جلد
در شرح وقایع نیری ریز با دقت نظر و احاطه کامل مرقوم
داشته اند که نسبت بسایر کتب مشابه کاملتر و دقیق تر
میباشد تاریخ مزبور در شرف انتشار است .

نیری ریز مشکبیز - تالیف آقا محمد علی فیضی .
مؤلف محترم با استفاده از کتب منتشره و مطالعات خویش
تاریخ مختصری در این زمینه نوشته اند که برای انتشار
بمؤسسه مطبوعات ارسال شده است .

تاریخ شهدای نیری ریز - مؤلف آن جناب ملک خسروی
است که ضمن استفاده از کتب قبلی و عمومی تاریخ مزبور
را نوشته اند که در دست انتشار است .

تاریخ امری

آذر بایجان

محزن ترین و دردناک ترین وقایع امری در این خطه از خاک ایران اتفاق افتاده است زیرا هیکل اقدس اعز اعلی مدت ۹ ماه در جیل ماکو و ۲۷ ماه در جهریق مسجون بودند و در محبس ولیعهد توسط علمای تبریز محاکمه و در منزل شیخ الاسلام آن شهر مورد تعزیر واقع و سرانجام در آن شهر بلاخیر در برابر چشمان ده هزار نفر تماشاچی هدف صدها تیر جفا و جان در راه جانان بباخت .

مقارن همان ایام حجت زنجانی مجتهد اسلامی و پیشوای مردم زنجان پس از اقبال باین امر مبارک گرفتار اعداء و تمقیب همشهریان خود گردید و با اصحاب و یاران خود مدتی دلیوانه مقاومت نموده و بالاخره در خدو دو هزار نفر از آنان در آن شهر جام شهادت نوشیدند چه خانه ها که بر باد رفت و اموال بتاراج ، زنان و اطفال اسیر اعداء و در بدر هر شهر و دیار و قسمتی از شهر بر اثر جنگ ویران گردید و بهر صورت خونین ترین وقایع دوران بایبه در این استان بخصوص در زنجان بوقوع پیوست . بدیهی است که در ادوار بعدی نیز

تحولات زیادی در این قسمت اتفاق افتاده است ولی
مطالعه اسامی شهدای زنجان جز معدودی بدست
نیامده است .

علاوه بر تواریخ عمومی نفوسی که در باره آذربایجان
بخصوص واقعه زنجان مطالبی نوشته اند بشرح ذیل میباشد:
تاریخ حوادث زنجان - بقلم مرحوم میرزا حسین زنجانی
در ٤٤ صفحه ربعمی (خطی) مؤلف بدستور حضرت
بهاء الله جل جلاله این تاریخ را نوشته و در سال
١٢٩٢ هجری قمری باتمام رسانیده است .

تاریخ مختصر زنجان - بقلم مرحوم آقا عبدالوهاب
زاهد الزمان شامل ٢٨ صفحه ربعمی (خطی) .

تاریخ مختصر زنجان - بقلم مرحوم هاشم فتحی
خلخاللی مشتمل بر ١٦ صفحه ربعمی (خطی)

تاریخ واقعه جنگ زنجان و شرح حال ورقای شهید -
نوشته روحا خانم عطائی همشیره جناب کاظم کاظمزاده
در ٨٦ صفحه ربعمی (خطی)

تاریخ زنجان یا یادگار - تألیف آقا نقد علی زنجانی
این حاجی علیرضا کتاب مزبور در جایی ملاحظه نشده
ولی در تاریخ مسیونیکلا ولغت نامه دهخدا زکری از
آن بمیان آمده است .

تاریخ امری آذر بایجان - بقلم مبلغ امرالله

مرحوم آقا میرزا حیدر علی صنیعی اسکوشی شامل

۱۴۱ صفحہ ربعی (خطی)

جواب ورد نوشتجات شیخ الاسلام تفریسی و ذکر وقایع

اسکو و میلان - بقلم مرحوم حاجی علی اکبر احمد زاده

میلانی مشتمل بر ۳۰ صفحہ ربعی (خطی)

تاریخ امری سیسان - بقلم جناب میرزا حیدر علی اسکوشی .

~~~~~

~~~~~

~~~~~

سایر تواریخ محلی

همانطور که بیان شد در اوایل دوره ولایت امر مقرر گردید که محافل روحانیه شهرستانها تاریخ امری محل خود را بنویسند اغلب این تواریخ بوسیله اشخاص مطلع نوشته شد. و پس از تصویب محفل مربوطه بطهران ارسال گردیده است ولی تواریخ محلی دیگری نیز قبل و بعد از این دستور مبارک نیز نوشته شده که نام بعضی از آنها قبلاً نوشته شد و بقیه را نیز زیلاً میآوریم :

تاریخ امری خراسان بقلم مرحوم حسن فوادی .
تاریخ امری خراسان و مؤمنین اولیه آن سامان بقلم
مرحوم عزیز الله جذاب . شامل ۱۹۰ صفحه ربعمی
است (خطی) ، مؤلف از احمای کلیمی نژاد مشهود
بود که از طرف حضرت عبدالبهاء جل ثنائہ ماء مور ابلاغ

کلمه به فیلسوف شهیر تولستوی گردید .
اشعار جناب قابل آباده ^{شهادت} عی که شرح منظوم شهدای حصار
و نایق خراسان است (خطی)

تاریخ شهدای خراسان - تألیف جناب ملک خسروی
شامل شرح حال کلیه شهدای خراسان از بدو امر تا
کنون میباشد تاریخ مزبور در دست انتشار است .

تاریخ امری شیراز - بقلم مرحوم آقا سید حبیب الله افغان شیرازی مشتمل بر ٢٧٦ صفحه ربعی است (خطی)
جناب افغان خادم بیت مبارک شیراز بود علاوه بر آنکه
عمر طویلی نمود از خاندان افغان سدره مبارکه بود نزد
و کتاب ایشان از لحاظ اینکه مؤلف خود ناظر بسیاری از
وقایع بوده از جمله تواریخ دست اول محسوب میشود .

تاریخ امری آباده - بقلم مرحوم صدرالدین اصفهانی
و تصویب محفل مقدس روحانی آباده شامل ١٨٣ صفحه
ربعی (خطی) . این شهر کوچک شاهد تحولات
زیادی در این امر مبارک بوده و مدفن رؤس ٢٠٠ تن از
شهادی نبی ریز در نقطه ئی بنام " روس الشهداء " یا حدیقه
الرحمن در این شهر میباشد .

تاریخ شهدای ابرقو - بقلم مرحوم درویش توانگر و تقریرات
کاکا محمد صادق شامل ٢٥ صفحه ربعی است (خطی)
مثنوی زرقانی - جناب محمود زرقانی اشعاری در مرثیه
شهدای ابرقو سروده اند که متضمن وقایع تاریخی است .
تاریخ وقایع امری اسفندآباد ابرقو - بقلم آقای صباغزاده
(خطی)

تاریخ وقایع اصفهان - بقلم آقای عباس ثابت فرزند
مرحوم آقا محمد جعفر ثابت اصفهانی . شامل ٦٣ صفحه

ربعی (خطی) مؤلف ضمن تاریخ امری اصفهان شرح
مهاجرت پدر خود را از این شهرستان بطهران نوشته اند؛
تاریخ اصفهان و مهاجرت آقا حسینعلی نور از اصفهان
بطهران (خطی)

تاریخ امری نجف آباد - بقلم آقا فتح الله مدرسی جانی
نجف آبادی مشتمل بر ۵۲ صفحه ربعی (خطی)

تاریخ امری ملایر و همدان - تألیف مرحوم اشراق خاوری
و تصویب محافل روحانی دوشهرستان مذکور در ۳۲۵
صفحه ربعی (خطی)

تاریخ امری رشت - مصوبه محفل روحانی رشت شامل
۸۱ صفحه ربعی (خطی) .

تاریخ رشت - بقلم مرحوم عمیدالاطباء همدانی
مشتمل بر ۳۹ صفحه ربعی (خطی) .

تاریخ امری لاهیجان - مصوبه محفل روحانی لاهیجان
در ۷۳ صفحه ربعی (خطی) .

تاریخ امری قزوین - مصوبه محفل روحانی آن شهرستان
(منشی محفل در آن زمان در قزوین جناب طراز الله
سنندری ایادی امرالله بوده اند)

وقایع عراق - بقلم مرحوم صنیع السلطان عطائی،
در ۲۳ صفحه .

تاریخ امری کاشان و حومه - بقلم مرحوم

ناطق و تصویب محفل روحانی کاشان در ٦٩

صفحه ربعی (خطی)

تاریخ بد و طلوع امر در طهران - تألیف میرزا

محمود زرقانی در ٢٢ صفحه (خطی) تاریخ

شهدای سیرجان .

تاریخ امری کرمان - مصوبه محفل روحانی کرمان .

تاریخ شهدای کرمان و فارس - بقلم جناب ملک

خسروی در شرف انتشار .

تاریخ شهدای طهران - بقلم جناب ملک خسروی در شرف

انتشار

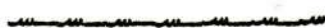
=====

=====

=====

خاطرات - سرگذشتها

سفرنامه ها - یادداشتها

جمعی از احبا خاطرات زندگی و وقایع تاریخی مربوطه
بامرا که از طریق مسافرت و یا مشاهده بدست آورده و یا
شنیده اند مرقوم داشته اند که بسیاری از گوشه های تاریخ
امرا را روشن مینماید اسامی این قبیل نوشتجات بشرح
ذیل است :

بدایع الاثار - یا سفرنامه مبارک حضرت
عبدالبهاء در دو جلد تألیف جناب محمود زرقانی است
مؤلف در سفرهای سه ساله هیکل مبارک بارویا ، امریکا
و مصر جزء همراهان بود و اکثر وقایع مسافرت آن حضرت
را نوشته اند این کتاب یکبار در سال ۱۳۳۲ قمینوری
در بمبئی طبع شده است .

گوهر یکتا - روحیه خانم حرم مبارک و ایادی عزیز
امرا که مدت ۲ سال زندگی مشترک با هیکل مبارک
در ارض اقدس داشتند وقایع مهمه زمان ولایت امیر و
کوششهای خستگی ناپذیر آن حضرت و سایر وقایع مهمه
را بزبان انگلیسی مرقوم فرموده و جناب ابو القاسم فیضی

ایادی محترم امرالله بفارسی ترجمه نموده است این کتاب
خطاطی و نگارگری شده است .

خاطرات حضرت ورقه علیا - خواهر والا گهر

حضرت عبدالبهاء شامل ۲۲ صفحه نیم ورقی (خطی)

خاطرات حضرت منیره خانم حرم مبارک حضرت عبدالبهاء

شامل ۱۶ صفحه نیم ورقی (خطی)

خاطرات ۹ ساله عکا تألیف مرحوم دکتر یونس افروخت

مؤلف محترم که ۹ سال در ارض اقدس در جوار مرکز میثاق

بودند وقایع مهم آن زمان را مرقوم فرموده اند این کتاب

نیز منتشر شده است .

خاطرات حبیب - در دو جلد بقلم جناب دکتر حبیب

مؤید مؤلف محترم نیز سالها در بیروت و ارض اقدس ساکن

و خاطرات جالب و وقایع مهم را برشته تحریر در آورده اند

که از هر حیث جالب و قابل توجه است و جلد خاطرات

منتشر شده است .

خاطرات عزیز عزیز - مرحوم عزیز خیزی خاطرات خود

را ضمن مسافرت بااروپا و ارض اقدس و سایر نقاط تقریر

و مرحوم فائز تنظیم و تدوین نموده اند این کتاب نیز

شامل مسائل مختلفه تاریخی بوده و در دست انتشار است

خاطرات ۹۵ روزه جناب اسفندیار قباد مدت ۹۵ روز در

ارض اقدس مشرف بودند و چندی در نقاط ایران بسیر
و سیاحت مشغول و در نقاط دیگر نیز بمهاجرت مبادرت
نموده اند که وقایع مهمه این دوران زندگی را مرقوم
داشته اند این کتاب نیز در شرف انتشار است .
خاطرات یعقوب گلکار - مؤلف محترم باغبان ارض اقدس
بوده اند و خاطراتی از مدت اقامت خود در آن سامان
تحریر نموده که جهت انتشار بمؤسسه مطبوعات ارسال
شده است .

خاطرات مرحوم آقا علی ارباب (نصیر اف) فرزند حاج
نصیر قزوینی شهید - شامل ٥٦ صفحه ربعمی (خطی)
خاطرات محمد ثابت مراغه ای - بقلم صبیح ایشان خانم
مقرّبس این کتاب نیز در دست انتشار است و شامل وقایع
مهم تاریخی و سفره ای تبلیغی مؤلف در صفحات قفقاز
و آذربایجان میباشد .

خاطرات تبلیغی خشنودیان - مرحوم خشنودیان که
در نقاط مختلفه ایران بمسافرتها تبلیغی مبادرت نموده
شده این مسافرتها و سایر وقایع مهمه را مرقوم داشته اند
این کتاب خطی و در بایگانی محفل مقدس روحانی ملی
است .

بهجت الصدور - از جناب حاجی میرزا حیدر علی

اصفهانی است نامبرده از فضلا و مبلغین این امر میباشد که بدستور حضرت بهاء الله برای تبلیغ بمصر مسافرت نموده و در آنجا بر اثر تفتیش نماینده سیاسی ایران دستگیر و مدت ۱۳ سال در زندانهای مصر و سودان بسر برد شرح حال زندگی و دوران مسجونگی و سایر خاطرات تبلیغی خود را در بهجت الصدور مرقوم فرموده اند این کتاب چاپ و منتشر شده است مؤلف بعدها در ارض اقدس در جوار مرکز میثاق حضرت عبدالبهاء بسر برد قبر او در گلستان جاوید حیف است .

ارمغان سفر - تألیف جناب روح الله مهرا بخانی مؤلف محترم نیز در سراسر ایران بسفرهای تبلیغی مبادرت نموده و سفرنامه‌ئی در این مورد مرقوم داشته اند که در کتاب خانه فتح اعظم موجود است (خطی) .

سفرنامه نوش آبادی - مرحوم حسن رحمانی نوش آبادی که جهت تبلیغ بنقاط مختلفه ایران مسافرت نموده خاطرات سفر خود را که جنبه تاریخی نیز در بر دارد برشته تحریر در آورده است که تا کنون منتشر نشده است .

خاطرات مهاجری از اصفهان - منتشر شده است .

شاکری نامه - یا خاطرات وقایع همدان بقلم مرحوم

آقاخان شاکری (خطی)

سرگذشت خانوادگی حاجی میرزا رجبعلی حکیمباشی سلطان آبادی و مرحوم ملاعبدالحسین قزوینی - بقلم بدعیخانم لامع قزوینی شامل ۲۱ صفحه ربعی (خطی) یادداشتهای ملاجعفر قزوینی - قسمتی از آن بدست آمده که ضمیمه تاریخ سمندر است مؤلف در این یادداشتها گوید که زمان ورود شیخ احمد احسائی بقزوین در زمان فتحعلیشاه قاجار ۱۲ ساله بوده و شیخ را زیارت نموده و بعد شاگرد سید رشتی شده است و هنگام عزیمت حضرت اعلی در حوالی قزوین بحضور مبارک مشرف شده و شرحی در باره شیخیه و بابیه نیز نوشته است .

وقایع تاریخی بقلم رشید هزاری - مؤلف محتسرم از مهاجرین طنجه است که یادداشتهائی از زمان سکونت خود در یزد، طهران، قزوین و مهاجرت بعراق و مسافرت بارض اقدس مرقوم داشته و بایران فرستاده اند ، مسئله مهمی که در این کتاب مشاهده میشود تاریخ اقبال زردشتیان ایران باین امر مبارک است که در سایر کتب کمتر ملاحظه شده است . نگارنده این سطور طبق دستور لجنه ملی تصویب تالیفات یادداشتهای مزبور را منظم و تدوین نمود که پس از تصویب جهت انتشار بمؤسسه ملیسمی

مطبوعات ارسال گردیده است يك نسخه از آن در مؤسسه
و نسخه ديگر نزد نگارنده موجود است .
يادداشتهاي جناب سمندري :

جناب طمراز الله سمندري ايادي محترم امرالله
محمولا "كليه وقايع و مشاهدات روزمره خود را مرقوم
داشته و بحضور مبارك حضرت ولي عزيز امرالله تقديم
ميداشتند بنا بدستور آن حضرت يادداشتهاي مزبور
كه ده ها جلد گردیده در قصر بهجي نگهداري ميشود
و جناب سمندري بعد از صعود مبارك نيز بر طبق توصيه
آن حضرت باين كار ادامه داده و تا اواخر حيات خود
اين يادداشتها را تنظيم و بارض اقدس ارسال داشته اند

~~~~~

~~~~~

~~~~~

بیوگرافیه

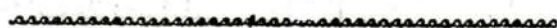
کتب متعددی در شرح حال مبلغین و فضایل امر و افراد خدوم و فداکار و شهدا توسط اشخاص مختلف نوشته شده که مسائل تاریخی مهمی در آن بچشم میخورد و بسیاری از نکات مهم تاریخ را روشن مینماید .
 مهمترین این کتب بشرح ذیل میباشد :

تذکره الوفا - حضرت عبدالبها شرح احوال پیش از هفتاد تن از اجداد مخلص و باوفا را برشته تحریر در آورده اند و مقام علمی و معنوی و خدمات امری آنها را توصیف و تمجید فرموده اند اسامی این نفوس با وفا و فداکار بشرح ذیل است :

شماره	نام	شماره	نام
۱	جناب نبیل اکبرقائنی	۸	جناب عبدالصالح باغبان
۲	" اسم الله الا صدق	۹	" استاد اسمعیل
۳	" ملاعلی اکبر	۱۰	" نبیل زرنندی
۴	" شیخ سایمان	۱۱	" درویش صدقعلی
۵	" میرزا محمد علی افغان	۱۲	" آقامیرزا محمود و آقارضا
۶	" میرزا حسن افغان	۱۳	" پدرجان قزوینی
۷	" محمد علی اصفهانی	۱۴	" شیخ صادق تبریزی

ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف
۱۵	جناب آقا موسی کلیم	۳۵	جناب شاه محمد امین	۱۵
۱۶	" حاجی محمد خان	۳۶	" مشهدی فتاح	۱۶
۱۷	" محمد ابراهیم امیر	۳۷	" نبیل قاین	۱۷
۱۸	" آقا میرزا مهدی کاشانی	۳۸	" سید محمد تقی مشاکی	۱۸
۱۹	" مشکین قلم	۳۹	" محمد علی صباغ‌پزیر	۱۹
۲۰	" استاد علی اکبر نجار	۴۰	" آقا عبد الففار	۲۰
۲۱	" شیخ علی اکبر مازگانسری	۴۱	" اعلی نجف آبادی	۲۱
۲۲	" میرزا محمد خاد مسافر خان	۴۲	" مشهدی حسن جان	۲۲
۲۳	" محمد وکیل	۴۳	" مشهدی محمد آذرین	۲۳
۲۴	" حاجی محمد رضای شیراز	۴۴	" حاجی عبد الرحیم یزدی	۲۴
۲۵	" حسین افندی تبریزی	۴۵	" عبد الله نجف آبادی	۲۵
۲۶	" آقا جمشید گرجی	۴۶	" محمد هادی صحاف	۲۶
۲۷	" حاجی جعفر تبریزی واخو	۴۷	" میرزا محمد قلی	۲۷
۲۸	" محمد تقی افغان	۴۸	" استاد باقرو استاد احمد	۲۸
۲۹	" جناب آقا عبد الله بغداد	۴۹	" آقا محمد حنا سائب	۲۹
۳۰	" محمد مصطفی بغدادی	۵۰	" حاجی فرح الله	۳۰
۳۱	" سلیمان خان تنکا بنسی	۵۱	" تفریشی	۳۱
۳۲	" عبد الکریم مسگر	۵۲	" ابراهیم اصفهانی	۳۲
۳۳	" آقا محمد ابراهیم تبریزی	۵۳	" واخوان	۳۳
۳۴	" آقا محمد علی اردکانی	۵۴	" آقا محمد ابراهیم	۳۴
۳۵	" حاجی آقای تبریزی	۵۵	" زین العابدین یزدی	۳۵
۳۶	" استاد غلامعلی نجار	۵۶	" جناب منیب	۳۶
۳۷	" جناب منیب	۵۷	" ملامهدی یزدی	۳۷
۳۸	" میرزا مصطفی نراقی	۵۸		۳۸

شماره	نام	شماره	نام
۵۹	جناب زین المقربین	۶۵	جناب محمد باقر و آقا محمد اسماعیل
۶۰	"عظیم تفریسی		
۶۱	"آقا میرزا جعفر یزدی	۶۶	"ابوالقاسم سلطان آباکی
۶۲	"حسین آقا تبریزی	۶۷	"آقا فرج
۶۳	"آقا علی قزوینی	۶۸	حرم حضرت سلطان الشهدا
۶۴	"حاجی علی عسکرتبریزی	۶۹	ترجمه احوال شمسر الضحی
		۷۰	جناب طاهره

مصباح هدایت -

تألیف جناب عزیز الله سلیمانی در شرح حال نفوس سی است که در این امر مبارک بنحوی در خدمات تبلیغی مشغول بوده اند در خلال احوال این دسته از نفوس مسائل تاریخی کاملاً مشهود است تاکنون ۷ جلد از مصباح هدایت منتشر شده و جلد هشتم در دست انتشار است در این هشت جلد متجاوز از ۸۰ نفر از ناشرین نجات و خادمین امرالله بشرح ذیل معرفی شده اند.

ردیف	نام	ردیف	نام
۱	جلد (۱) علی	۱	جلد (۳)
۱	جناب حاجی میرزا حیدر	۲۰	جناب سید مهدی گلپایگانی
۲	جنابان نیر و سینا	۲۱	حسین بیگ کوچرلینکسی
۳	" میرزا حسین زندانی	۲۲	" ملا عبد الغنی اردکانی
۴	" ملا محمد رضا محم	۲۳	" محمد نعیم
	آبادی	۲۴	" محمد ثابت مراغه‌ای
۵	جنابان روح الله و ورقا	۲۵	" محمد ناظم الحکماء
۶	جناب ملا نصر الله	۲۶	" محمد ناطق اردستانی
	شهید شه میرزادی	۲۷	" محمود فروغی
۷	" فاضل شیرازی	۲۸	" محمد سررشته دار
۸	" " قائنسی	۲۹	" علی اکبر شهید یزدی
۹	" بزرگ گرایلی مستوفی	۳۰	جلد (۴)
			جلد (۲)
۱۰	جناب یوسف خان وجدانی	۳۰	جناب مهدی اخوان الصفا
۱۱	" آقا شیخ حیدر معلم	۳۱	" مشهدی عبدل قره باغی
۱۲	" ملا علی شهید سبزواری	۳۲	" عبد الله مطلق
۱۳	" عباس قابل آباد هئی	۳۳	" منیر نبیل زاده
۱۴	" ابو الفضائل	۳۴	" عبد الکریم اشراق
۱۵	" شیخ علی اکبر قوچانی	۳۵	" بهرام اختر خاوری
۱۶	" سید جواد کربلائی	۳۶	" مهدی ارجمند همدانی
۱۷	" امین العلمای شهید	۳۷	" موسی حکیمباشی قزوینی
	اردبیلی	۳۸	" ملا علیجان ماهفروزکی
۱۸	" حسین علی موزون	۳۹	" حاجی آقا رحمانیان
۱۹	" عزیز الله مصباح	۴۰	مممممممممم

ردیف	نام	ردیف	نام
	جلد (۷)		جلد (۵)
۶۰	جناب بشیخ محمد کاظم سمندری	۴۰	جناب صدر الصدور
۶۱	" اسد الله فاضل مازندرانی	۴۱	" حکیم عبد المجید مراغه‌ای
۶۲	" علی اشرف عندلیب	۴۲	" نورالشهد ایحیی سیرجانی
۶۳	" رضانعلی بقائی	۴۳	" حاجی واعظ قزوینی
۶۴	" رضانعلی بقائی تیلکی	۴۴	" صدیق العلمای شهید
۶۵	" علی ممتازی (فاضل یزدی)	۴۵	" میرزا حیدرعلی اسکوی
۶۶	" محمد صادق مقدس	۴۶	" زین العابدین ابراری
	خراسانی	۴۷	" محمد حسین الفت
۶۷	" شیخ رئیس ابوالحسن میرزا	۴۸	" محمد طاهر المامیری
۶۸	" عزیز الله جذاب	۴۹	" حسن فوادی
	جلد (۸)	۵۰	" زین المقربین
۶۹	" دکتر عطاءالله بخشایش	۵۱	" محمد باقر بشاره شتی
۷۰	جنابان میرزا ابوطالب و سید محمد رضا شه میرزایی		جلد (۶)
۷۱	جناب ملا یوسف نجفی خوسفی	۵۲	جناب یوسفخان وحید کشفی
۷۲	" سلیمانخان تنکا بنی	۵۳	" سید حسن متوجه
۷۳	" میرزا محمود زرقانی	۵۴	" حسن رحمانی نوش آبار
۷۴	" سید مصطفی شهید رومی	۵۵	" عباس علیوی
۷۵	" محمد علیخان بهائی	۵۶	" محمد ثابت شرقی
۷۶	" غلامحسین اصغری	۵۷	" محمد علی قائمی
۷۷	" ابو القاسم شید انشیدی	۵۸	" حاجی میرزا حسین معلم نسوری
		۵۹	" سید اسد الله حیرتمی

ستارگان درخشان (مؤسسه ایادی امرالله)
 تألیف جناب عبدالعلی علایی - نویسنده محترم
 باستناد الواح و توقیعات مبارکه و دستخطهای بیت العدل
 اعظم الهی علاوه بر شرح حال ایادیان محترم امرالله
 مقام مؤسسه ایادی، هیئات مشاورین قاره‌ئی و هیئات
 معاونت را معرفی نموده اند .

حضرت بهاء الله چهار نفر را بسمت ایادی امرالله
 انتخاب فرمودند ولی حضرت عبدالبهاء کسی را باین
 سمت انتخاب نفرمودند تا آنکه حضرت ولی عزیز امرالله
 مبادرت بانخاب ۲۷ نفر ایادی نمودند و چون ۵ نفر
 آنها صعود نمودند ۵ نفر دیگر بجای ایشان برگزیده
 شدند بطوریکه در زمان صعود هیکل مبارک تعداد کل
 ایادیان موجود همان ۲۷ نفر بودند ضمناً چند نفر
 بعد از صعودشان از طرف هیکل مبارک نیز بلقب
 ایادی امرالله مفتخر شدند .

- ایادیان امرالله منتخب حضرت بهاء الله جل اسمه الاعلی
 عبارتند از : ۱ - جناب میرزا حسن طالقانی (ادیب العلماء)
 ۲ - جناب ملا علی اکبر شهسورزادی (خاچی اخوند)
 ۳ - جناب حاج محمد تقی (ابن اسپهر)
 ۴ - جناب طلی محمد ابن ملا صدق مقدس (ابن اصدق)

افراد خدوم و مخلصی که بعد از صعود مفتخر بلقب ایادی —
 امرالله شده اند عبارتند از ۱ — جناب حاج میرزا محمد
 تقی اصفهانی ۲ — جناب دکتر جان اسلمنت انگلیسی
 ۳ — جناب جان هانری دان ۴ — خانم مارشاروت ۵ —
 جناب مصطفی شهید رومی ۶ — جناب عبدالجلیل سعد
 مترجم تاریخ نبیل بحر بی ۷ — خانم رانسون کهلر ۸ — آئی
 لوئی گریگوری ۹ — روی ویلهم و نیز جناب عبدالله مطاله ق
 به لقب ایادی مفتخر بوده اند .
 نفوس مفصله الاسامی ذیل از طرف حضرت ولی امرالله بعنوان
 ایادی امرالله انتخاب شده اند .

شماره	نام	شماره	نام
۱	خانم اکس الکساندر	۱۷	جناب شعاع الله غلائی
۲	مستراینوک اولینگا	۱۸	کرلیس فدرستون
۳	جناب لروی ایواس	۱۹	جناب جان فرایی
۴	خانم دروتی بیکر	۲۰	" علی اکبر فروتن
۵	جناب موسی بنانی	۲۱	" ابو القاسم فیضی
۶	" جرج تاووزند	۲۲	خانم املیا کالینز
۷	خانم کورین ترو	۲۳	جناب دکتر هرمان گروسمن
۸	جناب دکتر جیاگری	۲۴	" ویلیام سادرلند ماکسول
۹	" زکراالله خادم	۲۵	" حسن موقر بالیوزی
۱۰	" سرهنگ جلال خاضع	۲۶	" دکتر رحمت مهاجر
۱۱	خانم کلارادان	۲۷	" دکتر البرت مولشگل
۱۲	جناب جان ربارتس	۲۸	" پل هندی
۱۳	خانم روحیه ربانسی	۲۹	" هوراس هولسی
۱۴	جناب ویلیام سیوز	۳۰	" ولی الله ورقا
۱۵	" طراز الله سمندری	۳۱	" دکتر علی محمد ورقا شد
۱۶	" زیگفرد شافلاخر	۳۲	" میسن ریمی که بعد ها طرد

کتاب مزبور جهت انتشار بموسسه ملی مطبوعات ارسال شده است .

تذکره شعرای قرن اول بهائى :

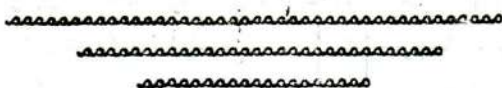
تألیف جناب نعمت الله زکائی بیضائى ، نویسنده محترم که خود نیز از شعرای مشهور امر میباشد در طی سالیان متمادی و مسافرتهاى طولانى شرح حال تعدادی کثیر از شعرای بهائى را بانمونه هائى از اشعار آنها جمع آوری نموده اند که تا بحال ۴ جلد آن تدوین شده جلد منتشر و جلد چهارم در دست انتشار است ، جلد پنجم که مؤلف محترم مشغول تنظیم آن میباشد شامل شعرای معاصر است اسامی شعرائیکه در ۴ جلد تذکره آمده بشرح ذیل است

نام	ردیف	نام	ردیف
جناب بنا یزدی	۱۰	جلد (۱)	۱
" بهجت قزوینی	۱۱	جناب آذر منیر تبریزی	۱
" بهجت بمبئی	۱۲	" آزاده فیروزی	۲
" بینش عماد آبادی	۱۳	" آزادی	۳
" ثنا	۱۴	" ادیب اهری	۴
" جهانی کاشانی	۱۵	" افروخته قزوینی	۵
" حاجی سلیمانخان	۱۶	" اشراق خاوری	۶
" حکیم (فاضل شیرازی)	۱۷	" اشراق قندهاری	۷
" حمامه کرمانی	۱۸	" ادیب بیضائی	۸
" حیرت طهرانی	۱۹	" بصار رشتی	۹

نام	رقم	نام	رقم
جناب شارق بروجنی	۴۴	حیرت قصی	۲۰
" شهاب	۴۵	جناب جلالی کرمانشاهی	۲۱
" شوریده	۴۶	خانم خدیجه کاشیه	۲۲
" ضیائی ارانسی	۴۷	جناب خاوری کاشانی	۲۳
" طائر طهرانسی	۴۸	خانم روحانیه بشرویه‌ای	۲۴
" طاهر محمد آبادی	۴۹	جناب روحانی طهرانی	۲۵
" طاهری رفسنجانی	۵۰	" روحانی رفسنجانی	۲۶
" طویب شیرازی	۵۱	جلد (۲)	
" طیر یزدی	۵۲	جناب ادیب طالقانی	۲۷
" عراقی گلپایگانی	۵۳	" آگاه آباده‌ئی	۲۸
" عطاء آباده‌ئی	۵۴	" انوار محمد آبادی	۲۹
جناب عندلیب لاهیجانی	۵۵	" ایطاء رفسنجانی	۳۰
" منیر قزوینی	۵۶	خانم بهیه آباده‌ئی	۳۱
جلد (۳)	۵۷	جناب ثابت رفسنجانی	۳۲
جناب آذرکا شانی	۵۷	" حاج محمد کرادی یفندی	۳۳
" بیضاء قمی	۵۸	" خازن بختیاری	۳۴
" تالشی صفادی	۵۹	" درخشان اصفهانی	۳۵
" زارع نصرآبادی	۶۰	" درویش صدقلی	۳۶
" سالک رفسنجانی	۶۱	" درویشه رفسنجانی	۳۷
" سیار استخری	۶۲	" روح الله ورقا	۳۸
" شایق اردستانی	۶۳	" روشن جهرمی	۳۹
" شکوهی شیرازی	۶۴	" رونق (فاضل یزدی)	۴۰
" صبوری اراکی	۶۵	" سلمانی اصفهانی	۴۱
" ضیاء تهریزی	۶۶	" سلسبیل بروجردی	۴۲
" طاهره (قره‌العین)	۶۷	" سینا سده‌ئی	۴۳

نام	شماره	نام	شماره
جناب نظام فراهانی	۹۲	جناب طارف کاشانی	۶۸
" نعیم سدهی	۹۳	" سرب کاشی	۶۹
" نوش قاسم آبادی	۹۴	" فاضل زرقانی	۷۰
" نیر سدهی	۹۵	خانم فانیه سدهی	۷۱
جلد (۴)		" موقنه قاجار	۷۲
جناب اختر شیرازی	۹۶	جناب فلاح ارانی	۷۳
" بقائی تیلکی	۹۷	" قوام همدانی	۷۴
" بهیه نی ریزی	۹۸	" قابل آباده ئی	۷۵
" تسکین آباده ئی	۹۹	" گلشن اصفهانی	۷۶
" جنون سنگسری	۱۰۰	خانم گوهرسیرجانی	۷۷
" حکمت آباده ئی	۱۰۱	جناب لسان الادب	۷۸
" خموش سنگسری	۱۰۲	" لقای کاشانی	۷۹
" خوشبین خراسانی	۱۰۳	خانم لیلا رشتی	۸۰
" خیاطه	۱۰۴	جناب محمد مصطفی بندقی	۸۱
" راضی تبریزی	۱۰۵	خانم مخموره نجف آباد	۸۲
" روحانی شهر بابکی	۱۰۶	جناب مریم	۸۳
" شمسی رفسنجانی	۱۰۷	" منصور کاشانی	۸۴
" شوقی گنجوی	۱۰۸	" مصباح طهرانی	۸۵
" شهاب شه میرزادی	۱۰۹	" مسعود قزوینی	۸۶
" شیدا	۱۱۰	" مفتون فارانی	۸۷
" صائب سنگسری	۱۱۱	" ناطق اردستانی	۸۸
" صدیق العلماء شهید	۱۱۲	" نبیل زرنندی	۸۹
" عارف	۱۱۳	" نداف اصفهانی	۹۰
" عبد الله	۱۱۴	" ندیم الشعرا	۹۱

نام	شماره	نام	شماره
جناب مستقیم قصرالدشتی	۱۱۶	جناب فرزند نجف آبادی	۱۱۵
" مصور قزوینی	۱۱۷	جناب غوغا قزوینی	۱۱۶
" ناظم خراسانی	۱۱۸	" فانی نیریزی	۱۱۷
" نبیل اکبر	۱۱۹	" فروغ بصاری	۱۱۸
" واعظ زرقانی	۱۲۰	" کردی سنندجی	۱۱۹
" ورقا طهرانی	۱۲۱	" محمود زرقانی	۱۲۰
" ورقا شهید	۱۲۲	" مستفیض	۱۲۱
" یزدان بروجنی	۱۲۳	" مشتاق نیریزی	۱۲۲
" یوسف قفقازی	۱۲۴	" مشکوه تبریزی	۱۲۳
		" ملاصادق شهید	۱۲۴
		بادکوبه ای	
		" موزون ملایری	۱۲۵

اختران تابان - نویسنده آن خانم فروغ ارباب شرح
 حال ۵۶ نفر از اماء الرحمن و نسوان بهائی را که در
 طول تاریخ امر خدمات برجسته می نموده اند در ۴ فصلی
 (عهد اعلی ، عهد ابهی ، عهد میثاق ، عهد ولایت امر)
 به ترتیب ذیل معرفی نموده اند .

نام	ردیف	نام	ردیف
بهائیه خانم (ورقه علیا)	۱۴	عهد اعلی	۱
مریم (ورقه الحمراء)	۱۵	خد یجه بیگم حرم مبارک	۲
ساره خانم (اخت)	۱۶	حضرت نقطه اولی	۳
حوا (ام اولیا)	۱۷	فاطمه بگم والده مبارک	۴
هنبر خانم (ام اشرف)	۱۸	حضرت نقطه اولی	۵
بی بی روحانی	۱۹	زهرا بیگم همشیره مبارک	۶
حرم سلطان الشهدا	۲۰	حضرت نقطه اولی	۷
حاج عمه حرم کاشیه	۲۱	قره العین طاهره	۸
جمال مبارک		فاطمه خانم حرم خال اعظم	۹
شهربانو	۲۲	ورقه الفردوس	۱۰
عهد میثاق		خاتون جان	۱۱
منیره خانم حرم مبارک	۲۳	سلطان خانم حرم جناب	۱۲
حضرت عبد البها		زینب ملقب به رستمعلی	۱۳
فاطمه بیگم شهید هنزا	۲۴	ورقه الرضوان	۱۴
علویه خانم حرم ملا	۲۵	شمس الضحی	۱۵
علیجان		بیگم کوچک	۱۶
خد یجه سلطان شهید	۲۶	عهد ابهی	۱۷
منشاد		آسینه خانم الکائنات	۱۸

شماره	نام	شماره	نام
۲۷	لوئه گستینگر	۴۳	میس ماریون جاک
۲۸	میس اتل روزنبرک	۴۴	خد یجه سلطان
۲۹	میس هلن گودال	۴۵	بی بی فاطمه
۳۰	میس سارا فارمر		عهد ولایت
۳۱	میس لیلیان کیس	۴۶	میس مارثاروت
۳۲	میس ایزابل بریتنگهام	۴۷	ماری ملکه رومانی
۳۳	میس ماکسول	۴۸	میس رانسوم کهلر
۳۴	میس کراپر (مریم)	۴۹	لید یازامنهوف
۳۵	لیدی بلا مفیلد	۵۰	میس الامارتا پلی
۳۶	الما نوبلاک	۵۱	دروتی بیکر
۳۷	میس ماری رول	۵۲	سید بیگم
۳۸	گل سرخ بیگم (فائزه خانم)	۵۳	حرم ابن ابهر
۳۹	عصمت خانم	۵۴	ملیحه خانم زبیح
۴۰	ربا به خانم	۵۵	میس گارشارب
۴۱	دکتر سوزان مودی	۵۶	میس املیا کالینز
۴۲	میس کلارا دان		~~~~~

~~~~~

~~~~~

~~~~~

خاندان افنان - منسوبین (سببی و نسبی) حضرت
 اعلی ارواحنا فداه در این دور مبارک بنام افنان سدره
 مبارکه معروف و عموماً در ظل امر وارد و بخدمات روحا^{نیه}
 مشغولند . آقای محمد علی فیضی این خانواده جلیله
 را از بد و ظهور تا بحال ببهترین وجهی در کتاب فوق
 معرفی نموده اند .

تاریخ صدر الصدور - صدر العلمای همدانی
 از فضلی این امر و اولین نفسی بودند که کلاس تبلیغی
 تشکیل داده و شاگردانی را برای خدمت و تبلیغ تربیت
 نمودند . جناب نصر الله رستگار که خود از شاگردان
 مشارالیه بودند شرح احوال این فرد جلیل و تلامذه
 ایشان و خدمات آنانرا در این کتاب مرقوم فرموده اند
 که طبع و تکثیر شده است .

نورین نیرین - این کتاب در شرح حال و شهادت
 جنابان سلطان الشهداء و محبوب الشهداء است که
 در اصفهان بقتوای امام جمعه آن شهرستان و شیخ نجفی
 شهید شده اند . مؤلف محترم جناب اشراق خاوری
 الواح نازله در حق این دو نفس نفیس و خانواده آنها را
 نیز در کتاب مزبور نقل نموده اند .

دو برادر روحانی - تألیف جناب دواچی در

شرح حال جنابان صحیح فروش و غلامحسین سقط فروش
 میباشد مانند کتاب فوق مفتشر شده است .
 شرح حال ۹ نفر از احبای پارسی - کتابی است
 خطی شامل ۱۲ برگ نیم ورقی .
 تاریخچه شهادت میرزا مراد موید و شرح حال میرزا
 خدا بخش بقلم جناب دکتر حبیب موید (خطی)
 تاریخ شهادت میرزا یعقوب متحده - بقلم جناب
 دکتر حبیب موید .

تاریخ شهادت دکتر برجیس - دکتر سلیمان برجیس
 از اطبای کاشان بود که سالیان دراز در آن شهرستان
 بطبابت مرضی و خدمت بفقرا و دستگیری عجزا مشغول
 و بی‌بهائیت مشهور و بحسن شهرت و محبوبیت معروف بودند
 در ۱۴ بهمن ۱۳۲۸ شمسی بر اثر نقشه قلبی دسته‌ئی
 از مسلمین و با تحریک و تبانی شهربانی (۱) نامبرده
 را برای طبابت بمنزلی دعوت و با شدیدترین وضعی بشهادت

(۱) رئیس شهربانی وقت کاشان سرهنگ فاطمی بود و او -
 همان کسی است که در واقعه شهادت شاهرود بسال
 ۱۲۲۳ نیز رئیس شهربانی آن شهرستان بود
 و نیز زهنگام شهادت مهندس شهید زاده در -
 بابل سررئیس کارخانجات شاهی بود ریاست شهربانی
 آن شهرستان را بعهده داشت .

رسانیدند . جناب روح الله مہراپخانی قزوینی مبلغ امرالله در آن زمان در کاشان بسر میبرد شرح حال و شہادت شہید سعید و انعکاس خبر مزبور را در جراید و محافل دولتی ، علمی و بین الطلی در جزوہ ثی مرقوم داشته اند کہ تا کنون منتشر نشدہ است جزوہ مزبور را نگارندہ بسأل ۱۳۳۰ در گرگان نزد مؤلف ملاحظہ نمود .

شرح حال ابو الفضائل — جناب ابو الفضائل گلیایگانی از فضلا و مبلغین امر و از جملہ دہ تن از مدرسین نمونہ و زیدہ جامعہ الازھر مصر (بتصدیق آن جامعہ) و صاحب تالیفات عدیدہ در این دور مبارک است و سفرها^{ئی} بنقاط مختلفہ جہان نمود جناب روح الله مہراپخانی کہ حالیہ از مہاجرین اروپا میباشد ہنگام اقامت در ایران کتابی در شرح احوال ایشان مشتمل بر . . . صفحہ مرقوم داشتند کہ متأسفانہ تا بحال چاپ نشدہ است مؤلف محترم ضمن مکاتبہ و مصاحبہ با معاشرین و معاصرین جناب ابو الفضائل مانند حسین اقبال در مصر (فرزند محمد مصطفی بغدادی) و جنابان سید حبیب الله افغان و حیدرعلی اسکوئی بتکمیل کتاب خود پرداخت احتمالا^ا نسخہ خطی آن نزد مؤلف میباشد .

شرح دستگیری و شہادت ملا علیجان ماہفروزکی — .

بقلم حرم نامبرده علویہ خانم و برادر زادہ ایشان کہ با
 مرحوم شہید در حبس طہران بودہ است (خطی) .
 طاہرہ بقلم معین السلطنہ تبریزی (خطی)
 طاہرہ (قرۃ العین) بقلم نگارندہ این اوراق ، در این
 رسالہ متن بیانات در حدود چہل نفر مورخ ، نویسندہ ،
 مستشرق ، مخالف ، موافق در بارہ حیات ، مقام و شخصیت
 طاہرہ نقل شدہ و نمونہ ہائی از آثار نظم و نثر او آور دہ
 شدہ است (۱) .

خانم ملکوت - میس املیا کالینز از ایادی امراللہ
 مقیم ارض اقدس بودند کہ بعد از صعودشان جناب
 فیضی ایادی محترم امراللہ شرح حال مشارالہا را در جزو
 مرقوم فرمودند .

شرح حال کلی ایواس - کلی ایواس از احبای امریکا
 صاحب کتابی است کہ توسط جناب ابو القاسم فیضی

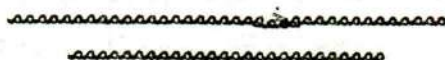
(۱) محمد مصطفی بغدادی کہ در نوجوانی باتفاق پدرش
 محمد شبل العراقی از عراق تا قزوین طاہرہ را مشایعت
 نمودند بعد ہا کتابی بنام طاہرہ در شرح حال وی بزبان
 عربی نوشت . میس مارثاروت بعد از مسافرت بایران کتابی
 بنا طاہرہ بزبان انگلیسی منتشر نمود و اشعار او را بزبان
 اصلی در آخر کتاب خود نقل نمودہ - بابیہ نیز کتابی
 بمناسبت یکصد مین سال شہادتش منتشر کردند .

ایادی امرالله تحت عنوان " درگه دوست " بفارسی ترجمه شده و سپس مترجم محترم شرح حیات مؤلف را در جزوه ثی جداگانه منتشر ساخته است .

غصن الله الاطهر - جناب میرزا مهدی غصن اطهر برادر حضرت عبدالبهاء در سجن اعظم از بام قشله بزیبر افتاد و صعود نمود بمناسبت یکصد مین سال صعود آنجناب آقای اشراق خاوری جزوه ثی در شرح حال ایشان مرقوم فرموده اند .

حکایات امری - جناب روحی ارباب بعضی وقایع تاریخی امری را در لباس حکایات شیرین و با زبانی ساده جهت استفاده جوانان مرقوم داشته اند که تا بحال ه جلد آن منتشر شده است .

داستان دوستان - جناب ابو القاسم فیضی شرح حال بعضی از خادمین امر را مرقوم داشته اند .

فهرست منابع و کتب تاریخی که
در این رساله معرفی شده است

تواریخ عمومی

- ۱ - مقاله شخصی سیاح
- ۲ - گاد پاسزبای
- ۳ - لوح قرن
- ۴ - مطالع الا نوار
- ۵ - ظهور الحق
- ۶ - رهبران ورهروان
- ۷ - نقطه الکاف
- ۸ - تاریخ جدید یا تاریخ مانگجی
- ۹ - تاریخ بدیع بیانی
- ۱۰ - تاریخ سمندر
- ۱۱ - تاریخ مختصر امرازسیو دریفوس
- ۱۲ - تاریخ مختصر امر
- ۱۳ - نوزده نطق
- ۱۴ - کواکب الدریره
- ۱۵ - تاریخ معین السلطنه

- ۱۶ - تاریخ ابواب الهدی
- ۱۷ - تاریخ ظهور حضرت باب و حضرت بهاء الله
- ۱۸ - یادداشت های درسی جناب فاضل مازندرانی
- ۱۹ - وقایع بغداد ، اسلامبول ، اردنه و عکا
- ۲۰ - استنطاقیه جمالبارک
- ۲۱ - حضرت بهاء الله
- ۲۲ - حیات حضرت عبدالبهاء
- ۲۳ - آهنگ بدیع شماره مخصوص
- ۲۴ - یادداشت های در باره حضرت عبدالبهاء
- ۲۵ - آهنگ بدیع شماره مخصوص
- ۲۶ - تقویم تاریخ
- ۲۷ - عصر رسولی
- ۲۸ - تواریخ محلی
- ۲۸ - تاریخ بیضا
- ۲۹ - تاریخ شهداء یزد
- ۳۰ - تاریخ شهداء یزد
- ۳۱ - تاریخ شهداء سبعه طهران
- ۳۲ - تاریخ شهادت چند نفر از احبای یزد
- ۳۳ - تاریخ شهدای منشار

- ۳۴ - تاریخ امری اردکان
- ۳۵ - تاریخ امری حسین آباد و علی آباد یزد
- ۳۶ - تاریخ شهدای یزد
- ۳۷ - تاریخ امری عز آباد ، شرف آباد ، و مهدی آباد یزد
- ۳۸ - تاریخ میرزا لطفعلی شیرازی
- ۳۹ - تاریخ میر ابو طالب شهمیرزادی
- ۴۰ - تاریخ و خاطرات سید محمد رضا شهمیرزادی
- ۴۱ - تاریخ حاج نصیر قزوینی
- ۴۲ - تاریخ میمه
- ۴۳ - تاریخ شهدای قلعه طبرسی (۲ جلد)
- ۴۴ - تاریخ امری سنگسر
- ۴۵ - تاریخ امری بهنمیر
- ۴۶ - تاریخ امری نور
- ۴۷ - اقلیم نور
- ۴۸ - تاریخ شهدای مازندران ، گیلان ، قزوین
- ۴۹ - تاریخ شهدای نیریز
- ۵۰ - تاریخ شهدای نیریز
- ۵۱ - لمعات الانواریا تاریخ وقایع نیریز (۲ جلد)
- ۵۲ - نیریز مشکبیز
- ۵۳ - تاریخ شهدای نیریز

- ۵۴ - تاریخ حوادث زنجان
۵۵ - تاریخ مختصر زنجان
۵۶ - تاریخ مختصر زنجان
۵۷ - تاریخ واقعه جنگ زنجان
۵۸ - تاریخ زنجان
۵۹ - تاریخ امری آذربایجان
۶۰ - جواب ورد نوشتجات شیخ الاسلام
۶۱ - تاریخ امری سیستان
۶۲ - تاریخ امری خراسان
۶۳ - تاریخ امری خراسان و مؤمنین اولیه
۶۴ - اشعار جناب قابل آبا ده نئی
۶۵ - تاریخ شهدای خراسان
۶۶ - تاریخ امری شیراز
۶۷ - تاریخ امری آبا ده
۶۸ - تاریخ شهدای ابرقو
۶۹ - مثنوی زرقانی
۷۰ - تاریخ وقایع امری اسفندآباد ابرقو
۷۱ - تاریخ وقایع اصفهان
۷۲ - تاریخ اصفهان
۷۳ - تاریخ امری نجف آباد

- ۷۴ - تاریخ امری همدان و ملایر
۷۵ - تاریخ امری نجف آباد
۷۶ - تاریخ رشت
۷۷ - تاریخ امری لاهیجان
۷۸ - تاریخ امری قزوین
۷۹ - وقایع عراق
۸۰ - تاریخ امری کاشان
۸۱ - تاریخ امری طهران
۸۲ - تاریخ شهدای سیرجان
۸۳ - تاریخ امری کرمان
۸۴ - تاریخ شهدای کرمان و فارس
۸۵ - تاریخ شهدای طهران

خاطرات - سرگذشتها - سفرنامه ها

- ۸۶ - بدایع الآثار
۸۷ - گوهر یکتا
۸۸ - خاطرات حضرت ورقه علیا
۸۹ - خاطرات حضرت منیره خانم
۹۰ - خاطرات ۹ ساله عکا
۹۱ - خاطرات حبیب (۲ جلد)

- ۹۲ - خاطرات عزیز عزیز
- ۹۳ - خاطرات ۹۵ روزه قباد
- ۹۴ - خاطرات گلکار
- ۹۵ - خاطرات علی ارباب نصیر اف
- ۹۶ - خاطرات محمد ثابت مراغه ای
- ۹۷ - خاطرات تبلیفی خشنودیان
- ۹۸ - بهجت الصدور
- ۹۹ - ارمغان سفر
- ۱۰۰ - سفرنامه نوش آبادی
- ۱۰۱ - خاطرات مهاجری از اصفهان
- ۱۰۲ - شاکری نامه
- ۱۰۳ - سرگذشت خانوادگی رجبعلی حکیمباشی
- ۱۰۴ - یادداشت‌های ملاجعفر قزوینی
- ۱۰۵ - وقایع تاریخی
- ۱۰۶ - یادداشت‌های جناب سمندر

بیوگرافیها

- ۱۰۷ - تذکره الوفاء
- ۱۰۸ - مصابیح هدایت (۸ جلد)
- ۱۰۹ - ستارگان درخشان

- ۱۱۰ - تذکره شعرای بهائی (۴ جلد)
۱۱۱ - اختران تابان
۱۱۲ - خاندان افغان
۱۱۳ - تاریخ صدرالصدر
۱۱۴ - نورین نیرین
۱۱۵ - دو برادر روحانی
۱۱۶ - شرح حال ۹ نفر از احبای پارسی
۱۱۷ - تاریخچه مختصر شهادت میرزا مراد مؤید
۱۱۸ - تاریخ شهادت میرزا یعقوب متحده
۱۱۹ - تاریخ شهادت دکتر برجیس
۱۲۰ - شرح حال جناب ابو الفضائل
۱۲۱ - شرح دستگیری و شهادت ملا علیجان
۱۲۲ - طاهره
۱۲۳ - طاهره (قره العین)
۱۲۴ - شرح حال کلبسی ایواس
۱۲۵ - خانم ملکوت
۱۲۶ - غصن الله الا طهر
۱۲۷ - حکایات امری (۵ جلد)
۱۲۸ - داستان دوستان